

AALBORG UNIVERSITET

SAMLEKLIENTBANKKONTI

En retslig analyse af pengeinstitutters forpligtelser i medfør af hvidvaskloven ved
håndteringen af produkttypen samle klientbankkonti

Nikoline Kammann Andersen

Titelblad

Uddannelse:	Erhvervsjura, Aalborg Universitet
Type:	Kandidatafhandling
Fagområder:	Økonomisk kriminalitet
Dansk titel:	Pengeinstitutters forpligtelser i medfør af hvidvaskloven ved håndteringen af produkttypen samlekliebankkonti
Engelsk titel:	The Regulatory Obligations of Financial Institutions under the Anti-Money Laundering Act Regarding the Management of Pooled Client Bank Accounts
Forfatter:	Nikoline Kammann Andersen (20203691)
Vejleder:	Lene Wachter Lentz
Afleveringsdato:	15. maj 2025
Antal anslag:	132.004 (cirka 55 normalsider)

Abstract

Money laundering represents a significant threat to financial institutions. In recent years, there has been a marked increase in the number of money laundering cases, underlining the need for effective regulatory measures in this area. Financial institutions play a key role in combating money laundering, as they are particularly vulnerable to being exploited as part of such activities.

Over the past year, increased attention has been directed toward a specific banking product offered by financial institutions to lawyers, namely pooled client accounts (samleklientbankkonti). The reason for this is that financial institutions generally do not possess knowledge of which clients hold funds in these accounts, thereby creating a certain degree of anonymity under the anti-money laundering regime. This anonymity entails a degree of risk for financial institutions, as they are subject to a range of obligations under the Danish Anti-Money Laundering Act, including the duty to know their customers.

This thesis examines the legal challenges associated with pooled client accounts. It explores the practical implications of this banking product and assesses how financial institutions may comply with their obligations under the Anti-Money Laundering Act in this context. A legislative proposal has recently been introduced addressing this issue, and the thesis provides a detailed legal analysis of its provisions. The aim of the thesis is to determine whether the proposal sufficiently addresses the challenges related to pooled client accounts and whether financial institutions will be able to fully meet their anti-money laundering obligations once the proposal enters into force. The practical implications are further examined through hypothetical case studies, as no relevant case law currently exists in this area.

Based on the analysis, it is concluded that the legislative proposal does not sufficiently resolve the challenges financial institutions continue to face with pooled client accounts, especially considering their extensive statutory obligations. Consequently, the thesis includes a series of legal policy considerations aimed at identifying and proposing additional regulatory solutions.

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1.....	6
1.1. INDLEDNING	6
1.2. PROBLEMFORMULERING.....	7
1.3. AFGRÆNSNING	7
1.4. METODE	9
1.4.1. Retsdogmatisk metode	9
1.4.2. Retspolitisk metode	9
1.4.3. Juridisk metode.....	9
1.5. RETSKILDER	10
1.5.1. Internationale retskilder	10
1.5.2. Nationale retskilder	11
1.6. AFHANDLINGENS STRUKTUR.....	13
KAPITEL 2.....	14
2.1. HVIDVASKLOVEN	14
2.2. DEFINITION AF HVIDVASK	14
2.3. HVIDVASKPROCESSEN.....	16
2.4. VIGTIGE AKTØRER INDEN FOR HVIDVASKOMRÅDET.....	17
2.4.1. Hvidvasksekretariatet	17
2.4.2. Finanstilsynet.....	17
2.5. PENGEINSTITUTTERS PLIGTER I HVIDVASKLOVEN	17
2.5.1. Politikker, forretningsgange og kontroller.....	18
2.5.2. Undersøgelles-, noterings- og opbevaringspligten.....	20
2.5.3. Underretningspligt.....	22
2.5.4. Kundekendskabsprocedurer	23
2.5.5. Højrisikotredjelande.....	27
2.5.6. Afvikling af kundeforhold	29
2.5.7. Screening af kunder og transaktioner	29
2.6. DELKONKLUSION	32
KAPITEL 3.....	33
3.1. NUVÆRENDE RETSSTILLING VEDRØRENDE SAMLEKLIENBANKKONTI	33
3.1.1. Typer af klientbankkonti	33
3.1.2. Advokaters pligter i henhold til hvidvaskloven.....	34
3.1.3. Pengeinstitutters kundekendskabsprocedurer i henhold til klienter.....	35
3.1.4. Forholdet til EMRK.....	36
3.1.5. Advokaters tavshedspligt	37
3.2. LOVFORSLAG OM SAMLEKLIENBANKKONTO	38
3.2.1. Hvidvasklovens § 38 b.....	39
3.2.2. Konsekvenser som følge af lovforslaget	42
3.3. DELKONKLUSION	43
KAPITEL 4.....	45
4.1. CASE 1	45
4.1.1. Sagens omstændigheder (faktum)	45
4.1.2. Anvendte retsregler (jus)	46
4.1.3. Retsanvendelse (subsumption).....	46
4.2. CASE 2.....	52
4.2.1. Sagens omstændigheder (faktum)	52
4.2.2. Anvendte retsregler (jus)	52
4.2.3. Retsanvendelse (subsumption).....	53
4.3. DELKONKLUSION	56
KAPITEL 5.....	57
5.1. RETSPOLITISKE OVERVEJELSER	57

KAPITEL 6.....	61
6.1. KONKLUSION.....	61
LITTERATURLISTE.....	63
BILAG.....	65

Kapitel 1

1.1. Indledning

Hvidvask udgør en betydelig trussel mod både den finansielle sektor og samfundets integritet som helhed. De seneste år har der været en markant stigning i antallet af sager om hvidvask, hvilket understreger behovet for effektive kontrolforanstaltninger og regulering. Det følger af *Den nationale risikovurdering af hvidvask*¹ fra 2022, at antallet af afgørelser om hvidvask er steget betydeligt i perioden 2018 til 2021. Denne udvikling skal blandt andet ses i lyset af implementeringen af straffelovens § 290 a i juli 2018, hvilket har gjort det muligt at straffe for hvidvask uden at skulle bevise, hvilken forudgående kriminalitet, som de hvidvaskede midler stammer fra.²

Pengeinstitutter spiller en central rolle i bekæmpelsen af hvidvask af udbytte fra kriminelle handlinger, eftersom pengeinstitutter i særlig grad er udsatte for at blive anvendt som led i hvidvaskaktiviteter. Den forøgede risiko henføres til, at det i praksis er forbundet med betydelige vanskeligheder for kriminelle aktører at gennemføre en hvidvaskproces uden at anvende et pengeinstitut.³ Pengeinstitutter udgør endvidere den aktørgruppe, der i praksis indgiver flest underretninger til Hvidvasksekretariatet. Omfanget af indberetninger må antages at bero på pengeinstitutters omfattende adgang til kunders finansielle dispositioner og transaktionsmønstre, hvilket muliggør en mere effektiv identifikation af mistænkelige forhold.⁴

Dokumentaren *Den sorte svane*, som blev vist på landsdækkende TV i 2024, illustrerer, at der er kriminelle som udnytter advokaters klientbankkonti til at hvidvaske penge. Dokumentarens afsløringer har medført, at den danske befolkning er blevet opmærksom på de udfordringer, der knytter sig til klientbankkonti.⁵ Som en reaktion på dokumentaren og den efterfølgende medieomtale har Erhvervsministeriet fremsat et lovforslag om ændring af den gældende hvidvasklov.⁶ Formålet med dette lovforslag er tilføje en bestemmelse i hvidvaskloven, navnlig hvidvasklovens § 38 b. Denne bestemmelse skal sikre, at pengeinstitutter har gennemskuelse i henhold til identiteten af klienter, som har midler indestående på en klientbankkonto. Lovforslaget vil således mindske anonymiteten i

¹ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022)

² Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 26

³ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 167

⁴ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 19 og 167

⁵ Høringsportalen: Udkast til forslag til lov om ændring lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven), publiceret d. 9. september 2024, s. 3

⁶ Når der henvises til lovforslag i nærværende afhandling, henvises der til Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025

henhold til klienterne.⁷ Som led i fremsættelsen af dette lovforslag er det relevant at undersøge, hvorvidt lovforslaget vil løse alle de juridiske udfordringer på området.

1.2. Problemformulering

Med baggrund i de ovenstående betragtninger har nærværende afhandling til formål at foretage en grundig analyse af det fremsatte lovforslag vedrørende håndteringen af samleclientbankkonti. Yderligere vil afhandlingen analysere, hvordan lovforslaget påvirker pengeinstitutters forpligtelser i medfør af hvidvaskloven. Sidstnævnte vil blive belyst gennem to hypotetiske cases.

Problemformuleringen lyder som følger:

Hvordan påvirker lovforslaget om samleclientbankkonti advokaters tavshedspligt, og hvilke juridiske udfordringer opstår i samspillet mellem lovforslaget, advokaters tavshedspligt og pengeinstitutters forpligtelser i medfør af hvidvaskloven?

1.3. Afgrænsning

For at sikre afhandlingens fokus, der er fastlagt i problemformuleringen, er det nødvendigt at foretage visse afgrænsninger. Disse afgrænsninger er essentielle for at opretholde en målrettet og grundig behandling af emnet, således dette behandles indgående uden at inddrage elementer, som kunne underminere undersøgelsens præcision og dybde. Afhandlingen kunne således have inddraget andre retsområder.

Hvidvaskloven har et bredt anvendelsesområde og omfatter en række forskellige aktører. Nærværende afhandling vil imidlertid positivt afgrænse sig til udelukkende at omfatte pengeinstitutter som aktør i medfør af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 1. Dermed vil øvrige omfattede virksomheder og personer ikke blive inddraget i analysen. Nærværende afhandling inddrager advokater i en sådan grad, at det er relevant for besvarelsen af afhandlingens problemformulering, men det skal imidlertid bemærkes, at advokaters forpligtelser i henhold til hvidvaskloven ikke behandles. Denne afgrænsning er foretaget for at sikre et fokuseret perspektiv på pengeinstitutternes

⁷ Høringsportalen: Udkast til forslag til lov om ændring lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven), publiceret d. 9. september 2024, s. 3

specifikke forpligtelser i medfør af hvidvaskloven, og hvordan disse efterlever de relevante forpligtelser.

Afhandlingen afgrænses til udelukkende at inddrage hvidvaskloven samt relevante bestemmelser i retsplejeloven og straffeloven. Dette indebærer således, at der ikke inddrages yderligere lovgivning. Som følge af afhandlingens omfang, er alle forpligtelser, som et pengeinstitut skal efterleve i henhold til hvidvaskloven, ikke behandlet udtømmende. Nærværende afhandling inddrager således alene de bestemmelser, som bidrager til besvarelsen af problemformuleringen og de hypotetiske cases.

Afhandlingen afgrænses fra en behandling af persondataretten. Den persondataretlige problemstilling er relevant for så vidt angår behandlingen af identitetsoplysningerne, som den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven omfatter, men på trods heraf inddrages databeskyttelsesretten ikke i nærværende afhandling. Nærværende afhandling inddrager imidlertid opbevaringsfrister for identitetsoplysninger, idet dette er en forpligtelse som pengeinstitutter er underlagt i medfør af hvidvaskloven. Henset til afhandlingens omfang og formål vil en eventuel inddragelse af persondataretlige regler, herunder databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven, ikke inddrages som følge af, at dette vil udvide analysens kompleksitet på en måde, der potentielt vil fjerne fokus fra afhandlingens problemstilling.

EU's 4. og 5. hvidvaskdirektiv er implementeret i national lovgivning gennem bestemmelser i hvidvaskloven. Afhandlingen afgrænses derfor til alene at referere til udvalgte bestemmelser i disse direktiver, uden at der foretages en selvstændig analyse heraf. Denne afgrænsning er begrundet i, at en særskilt behandling af direktivernes indhold vil være overflødig, eftersom bestemmelserne er implementeret i national lovgivning.

1.4. Metode

1.4.1. Retsdogmatisk metode

Nærværende afhandling anvender den retsdogmatiske metode. Denne metode har til formål at analysere og beskrive gældende ret, hvilket betegnes *de lege lata*.⁸ Det overordnede formål med denne metode er at frembringe ny viden om gældende ret gennem en systematisk, metodisk og gennemsigtig tilgang. Den retsdogmatiske metode søger ikke en løsning af en konkret juridisk problemstilling, men denne metode ønsker snarere at beskrive retstilstanden, hvilket indebærer en beskrivelse af almindelige regler, undtagelsesregler, hensyn og principper på retsområdet.⁹

1.4.2. Retspolitisk metode

Afhandlingen anvender endvidere den retspolitiske metode. Denne metode har til formål at undersøge behovet for eller muligheden i en ændret retstilstand.¹⁰ I nærværende afhandling inddrages et lovforslag, der har potentiale til at ændre den gældende retstilstand. I forlængelse heraf foretages en vurdering af, hvorvidt der er foreliggende behov for supplerende regulering på området, eller om den foreslåede lovændring i tilstrækkelig grad adresserer de relevante problemstillinger inden for retsområdet. Endvidere indebærer den retspolitiske metode en vurdering af mulige retlige løsninger med formålet om at formulere en ny, anden eller mere entydig retstilstand, baseret på specifikke og sagligt begrundede hensyn. Retspolitiske overvejelser og forslag til fremtidig regulering betegnes som *de lege ferenda*.¹¹

1.4.3. Juridisk metode

Den juridiske metode er ligeledes anvendt i nærværende afhandling. Formålet med den juridiske metode er at anvende retten i et praktisk perspektiv.¹² Den juridiske metode anvendes som fremgangsmåde til at løse juridiske problemer.¹³

Den juridiske metode anvendes ved besvarelsen af de to hypotetiske cases som følge af, at der endnu ikke foreligger retspraksis på området. De to hypotetiske cases indeholder juridiske problemstillinger,

⁸ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 70

⁹ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 211 og 223

¹⁰ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 79

¹¹ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 79

¹² Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 195

¹³ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 196

som analyseres og vurderes med afsæt i gældende ret, hvorefter der søges frem til en retlig begrundet løsning på problemstillingerne.

De to hypotetiske cases er udarbejdet med afsæt i forfatterens kendskab til hvidvaskområdet, som er erhvervet som følge af ansættelse i *Anti-Money Laundering*-afdelingen i et pengeinstitut.

1.5. Retskilder

Afhandlingen inddrager en række retskilder med det formål at beskrive, analysere og systematisere den gældende retstilstand samt besvare afhandlingens problemformulering. De anvendte retskilder gennemgås i nedenstående.

1.5.1. Internationale retskilder

Nærværende afhandling inddrager udvalgte EU-retlige retsakter. Afhandlingen inddrager forordningerne, navnlig sanktionsforordninger. En forordning er en retsakt som har direkte retsvirkning for borgere, virksomheder og myndigheder i EU, hvorfor disse ikke skal eller må implementeres i national ret.¹⁴ Afhandlingen inddrager endvidere direktiver, navnlig Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2015/849 af 20. maj 2015¹⁵ og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2018/843 af 30. maj 2018¹⁶. Et direktiv er en bindende retsakt, der forpligter medlemsstaterne til at gennemføre de angivne mål gennem national lovgivning. Direktiver udgør såkaldt *hard law* som følge af, at de er retligt forpligtende for medlemsstaterne, men samtidig overlades det til den enkelte medlemsstat at bestemme form og midler for implementeringen. Det grundlæggende udgangspunkt i EU-retten er, at direktiver ikke har direkte retsvirkning for borgerne, men medlemsstaterne skal sikre reglernes indførelse, hvilket typisk vil ske gennem lovgivning.¹⁷ I nærværende afhandling nævnes relevante artikler i 4. og 5. hvidvaskdirektiv, eftersom disse artikler er implementeret i den gældende hvidvasklov.

Derudover inddrager afhandlingen *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*¹⁸, der blev inkorporeret i dansk ret ved inkorporeringsloven i 1992. Som følge heraf er EMRK direkte anvendelig

¹⁴ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 288-289

¹⁵ Herefter 4. hvidvaskdirektiv

¹⁶ Herefter 5. hvidvaskdirektiv

¹⁷ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 287-290

¹⁸ Herefter EMRK

ved danske domstole.¹⁹ Artikel 8 i EMRK inddrages i nærværende afhandling for at vurdere, i hvilken grad pengeinstitutters forpligtelser i medfør af national lovgivning kan medføre et indgreb i privatlivet for så vidt angår samlekliebankkonti.

1.5.2. Nationale retskilder

Nærværende afhandling inddrager tre love, henholdsvis *hvidvaskloven*²⁰, *straffeloven*²¹ og *retsplejeloven*²². Formålet med at anvende love er at beskrive den gældende ret i Danmark. Den skrevne lov har forrang i forhold til de øvrige retskilder.²³

Derudover inddrages lovbemærkninger som fortolkningsbidrag til lovene. De mest centrale lovbemærkninger, der er inddraget i nærværende afhandling, er *lovbemærkningerne til hvidvaskloven*²⁴. Lovbemærkningerne anvendes som led i en juridisk fortolkning af meningsindholdet af en lovbestemmelse. Der foretages en juridisk fortolkning af relevante bestemmelser, hvilket indebærer, at der sker fastlæggelse af meningsindholdet af bestemmelser primært i hvidvaskloven. Formålet med lovfortolkningen er at fastlægge anvendelsesområdet af loven. Lovfortolkningen tager udgangspunkt i den pågældende lovbestemmelses ordlyd. Denne fortolkningsmetode tager afsæt i den semantiske betydningslære, hvilket indebærer en fortolkning af ordenes leksikalske betydning. Fortolkningen af en lovbestemmelse skal imidlertid altid ske med hensynstagen til sammenhængen med andre lovbestemmelser og sammenhængen med det pågældende retsområdes terminologi, hvilket benævnes som konteksten. Den underliggende årsag hertil er, at en lovbestemmelse udgør en del af en samlet regulering, og det er derfor ikke muligt at se bort fra dette ved fortolkning. I visse tilfælde angiver loven eksplicitte formål, hvilket nærværende afhandling inddrager i fortolkningen for at opnå en helhedsforståelse af den pågældende lovbestemmelse.²⁵

Desuden inddrages et lovforslag, navnlig *lovforslag nr. L 193*, som er fremsat d. 9. april 2025. Lovforslaget indeholder et forslag til en ny bestemmelse i hvidvaskloven, nærmere bestemt § 38 b, som omhandler samlekliebankkonti. Lovforslaget er på tidspunktet for afhandlingens udarbejdelse

¹⁹ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 298

²⁰ Lovbekendtgørelse 2024-06-21 nr. 807: Hvidvaskloven (herefter hvidvaskloven)

²¹ Lovbekendtgørelse 2024-11-05 nr. 1145: Straffeloven (herefter straffeloven)

²² Lovbekendtgørelse 2024-11-05 nr. 1160: Retsplejeloven (herefter retsplejeloven)

²³ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 264

²⁴ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016

²⁵ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 304-306

ikke vedtaget i Folketinget og har dermed ikke retsvirkning, men dette inddrages som følge af, at dette afspejler en lovgivningsmæssig intention og en fremtidig retstilstand. Endvidere kan lovforslaget potentielt få betydning for det område, som nærværende afhandling belyser.

Endvidere inddrages Finanstilsynets *vejledning til hvidvaskloven*²⁶. Vejledningen fra Finanstilsynet betegnes som et cirkulære, eftersom den har karakter af en generel og vejledende udmelding fra en myndighed til de aktører, som er omfattet af hvidvaskloven.²⁷ Det bemærkes imidlertid, at en vejledning ikke medfører en bindende retlig forpligtelse for de omfattede aktører, eftersom vejledninger ikke har karakter af en selvstændig retskilde. Vejledninger har derimod karakter af et fortolkningsbidrag til den gældende retstilstand.²⁸ Vejledningen har til formål at konkretisere, hvordan forpligtelserne i hvidvaskloven forventes opfyldt i praksis, og den fungerer dermed som en praktisk rettesnor for, hvordan aktører bør indrette sin efterlevelse af lovgivningen i overensstemmelse med Finanstilsynets fortolkning og forventninger.²⁹ I nærværende afhandling inddrages vejledningen som et fortolkningsbidrag til hvidvasklovens bestemmelser i de tilfælde, hvor lovens anvendelse i praksis ikke nærmere er reguleret i hvidvaskloven eller lovbemærkningerne til hvidvasklovens bestemmelser.

Nærværende afhandling inddrager ligeledes retslitteratur. Retslitteratur har ikke karakter af en retskilde og besidder dermed ikke retskildeværdi.³⁰ Det skal imidlertid bemærkes, at retslitteraturen bidrager til den juridiske argumentation og forståelse af gældende ret, hvorfor denne inddrages i nærværende afhandling.

Nærværende afhandling inddrager tillige *Klientkontovedtægten*³¹, der er udstedt af Advokatsamfundet med hjemmel i retsplejelovens § 126, stk. 5. Advokatsamfundet udarbejder regler om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler, og disse regler skal godkendes af justitsministeren, jf. retsplejelovens § 127, hvilket indebærer, at Klientkontovedtægten er godkendt af justitsministeren. Klientkontovedtægten besidder ikke retskildeværdi, men denne inddrages som

²⁶ Finanstilsynet: Finanstilsynets vejledning om lov om forebyggende foranstaltninger om hvidvask og finansiering af terrorisme (2020), (herefter hvidvaskvejledningen)

²⁷ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 359

²⁸ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 359-363

²⁹ Hvidvaskvejledningen, s. 6

³⁰ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori (2022), s. 397-398

³¹ Vedtægt om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler (herefter klientkontovedtægten)

et fortolkningsbidrag ved vurderingen af de forpligtelser, der påhviler advokater ved håndtering af klientmidler. Klientkontovedtægten er retligt bindende for advokater som følge af, at en overtrædelse af pligterne kan føre til en tilsidesættelse af advokatpligterne og en overtrædelse af pligterne kan føre til sanktioner i medfør af retsplejelovens § 143, jf. klientkontovedtægtens § 19.

1.6. Afhandlingens struktur

Kandidatafhandlingen er inddelt i seks kapitler. Kapitel 2 indeholder en introduktion af hvidvaskloven og definitionen på begrebet hvidvask. Herefter belyses pengeinstitutters forpligtelser i medfør af hvidvaskloven. Derudover indeholder kapitel 3 definitionen på samlekliebankkonti. Endvidere indeholder dette kapitel en analyse af lovforslaget, herunder den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven. Nærværende afhandling analyserer endvidere to hypotetiske cases i kapitel 4. I dette kapitel inddrages gældende ret, som er gennemgået i kapitel 2, og lovforslaget, som er behandlet i kapitel 3. Formålet med kapitel 4 er at foretage en vurdering af, hvorvidt den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven hensigtsmæssigt udfylder det identificerede reguleringsbehov. Kapitel 5 inddrager retspolitiske overvejelser, hvor der tages udgangspunkt i de to hypotetiske cases og lovforslaget. Afslutningsvis indeholder kapitel 6 en konklusion, hvor problemformuleringen besvares som følge af behandlingen af gældende ret, lovforslaget og de to hypotetiske cases.

Kapitel 2

Nærværende kapitel har til formål at introducere hvidvaskloven, begrebet hvidvask og hvidvaskprocessen. De vigtigste aktører inden for hvidvaskområdet vil endvidere blive introduceret. Dette kapitel har ydermere til formål at redegøre for de relevante forpligtelser, som pengeinstitutter er underlagt i medfør af hvidvaskloven. Endvidere foretages en retsdogmatisk analyse af de bestemmelser i hvidvaskloven, som vurderes at være relevante for at besvare afhandlingens problemformulering.

2.1. Hvidvaskloven

Hvidvaskloves formål er at indføre reguleringsmæssige tiltag med henblik på at styrke forebyggelsen af, at kriminelle aktører misbruger danske virksomheder og det finansielle system til hvidvask af midler og terrorfinansiering.³²

Virksomheder og personer, der beskæftiger sig med pengeoverførsler og andre finansielle transaktioner, bærer et betydeligt samfundsmæssigt ansvar for at minimere risikoen for at blive misbrugt til hvidvask og terrorfinansiering. For at imødegå denne risiko, påhviler det de pågældende personer og virksomheder at iværksætte og opretholde tilstrækkelige foranstaltninger, der effektivt kan forebygge, at deres ydelser anvendes til hvidvask eller terrorfinansiering. De pågældende personer og virksomheder er opført i hvidvasklovens § 1. Personer og virksomheder, der er omfattet af hvidvaskloven, er forpligtede til at anvende en risikobaseret tilgang, hvorefter de selv fastsætter rammerne for, hvordan hvidvasklovens forpligtelser skal efterleves. Denne tilgang muliggør en målrettet indsats, hvor ressourcerne prioriteres på de forretningsområder og aktiviteter, der vurderes at udgøre en forøget risiko for hvidvask eller terrorfinansiering.³³

2.2. Definition af hvidvask

Hvidvasklovens § 3 fastsætter den juridiske definition af hvidvask og præciserer hvilke handlinger, som er omfattet af begrebet og dermed kriminaliseres i henhold til loven. Denne bestemmelse implementerer artikel 1, stk. 3 i EU's 4. hvidvaskdirektiv.³⁴ Det følger af hvidvasklovens § 3, stk. 1, nr. 1-3, at udtrykket hvidvask kan beskrives på flere måder.

³² Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 24

³³ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 24

³⁴ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 83

Bestemmelsens stk. 1, nr. 1 fastslår, at hvidvask omfatter situationer, hvor en person uberettiget modtager eller skaffer sig selv eller andre del i økonomisk udbytte eller midler, som er opnået som følge af en strafbar lovovertrædelse. Kendetegnet ved en hvidvaskaktivitet af denne type er således, at formålet er at tilsløre midlernes ulovlige oprindelse. Det er ikke en forudsætning, at processen skal være kompliceret, hvorfor tilsløringen ligeledes kan bestå af få transaktioner. Bestemmelsen omfatter ligeledes personer, som alene har deltaget i en begrænset del af hvidvaskprocessen, hvilket dermed understreger dens brede anvendelsesområde.³⁵

Bestemmelsens stk. 1, nr. 2 fastslår endvidere, at hvidvask omfatter efterfølgende dispositioner, der har til formål uberettiget at skjule, opbevare, transportere, bistå med afhændelse eller på anden vis medvirke til at sikre det økonomiske udbytte fra en strafbar lovovertrædelse.³⁶ Bestemmelsen anvender begrebet *strafbar lovovertrædelse*, hvilket refererer til overtrædelser af straffeloven, speciallovgivningen og tilsvarende strafbare handlinger begået i udlandet.³⁷

Slutteligt fastslår bestemmelsens stk. 1, nr. 3, at forsøg på eller medvirken til de handlinger, som er nævnt i stk. 1, nr. 1 og 2, ligeledes defineres som hvidvask. Forsøg og medvirken defineres i overensstemmelse med straffelovens kapitel 4, herunder §§ 21 og 23.³⁸

Hvidvasklovens § 3 fastsætter ingen bagatelgrænse for, hvornår et forhold er omfattet af definitionen af hvidvask. Dette indebærer, at alle handlinger, som falder ind under bestemmelsen, kan betegnes som hvidvask, uanset omfanget og kompleksiteten. Derudover kan det konstateres, at hvidvasklovens § 3 alene indeholder en definition af hvidvask, og dermed indeholder bestemmelsen ingen strafsanktionering. Når en handling er omfattet af definitionen i bestemmelsen, anvendes straffelovens § 290 i henhold til hæleri og straffelovens § 290 a i henhold til hvidvask.³⁹

Det følger af hvidvasklovens § 3, stk. 2, at bestemmelsens stk. 1 ligeledes omfatter dispositioner, der er foretaget af den, der har begået den strafbare lovovertrædelse, som udbyttet eller midlerne stammer fra. Denne situation betegnes som selvhvidvask. Selvhvidvask kan ikke straffes efter straffelovens §

³⁵ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 83-84

³⁶ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 84

³⁷ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 84

³⁸ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 84

³⁹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 84

290 om hæleri, eftersom gerningspersonen straffes for den bagvedliggende kriminalitet, og straffen herfor vurderes at være udtømmende i henhold til senere tilknyttede dispositioner. Selvhvidvask kan derimod straffes efter straffelovens § 290 a om hvidvask.⁴⁰

2.3. Hvidvaskprocessen

Det kan være vanskeligt at anvende udbytte fra en strafbar lovovertrædelse i den daglige økonomi uden at anvende et pengeinstitut, hvorfor det er nødvendigt at gennemføre en hvidvaskproces. Hvidvask indeholder typisk flere faser, navnlig anbringelse, sløring og integrering.⁴¹

Anbringelse refererer til den fase, hvor det økonomiske udbytte fra en strafbar lovovertrædelse anbringes i det finansielle system. Formålet med denne fase er at få midler til at fremstå som lovlige ved at integrere disse i økonomien. Et eksempel på dette er, når kontanter fra en kriminel aktivitet indsættes på en bankkonto i et pengeinstitut. Når udbytte fra en kriminel aktivitet allerede er i det finansielle system, bliver anbringelsesfasen mindre synlig.⁴²

Sløring refererer til den fase, hvor udbytte fra en strafbar lovovertrædelse tilsløres gennem en række transaktioner. Formålet med denne fase er at skjule midlernes oprindelse. Metoderne til sløring varierer afhængigt af omfanget af det beløb, som skal hvidvaskes. I mindre omfattende tilfælde kan sløringsfasen være relativt simpel. Dette kan eksempelvis foregå ved overførsler mellem forskellige personers bankkonti. I mere komplekse sager involverer sløringsfasen ofte et større netværk af transaktioner. Disse transaktioner opererer typisk i skattelylande eller lande med ringere hvidvaskforanstaltninger end i Danmark.⁴³

Integrering refererer til den fase, hvor udbytte fra en strafbar lovovertrædelse bliver en del af gerningspersonens økonomi. I denne fase bliver midlerne tilbageført til gerningspersonen, og disse midler bliver blandet med den øvrige økonomi. Denne metode gør det vanskeligt at skelne ulovlige midler fra lovlige midler.⁴⁴ Integreringen kan eksempelvis ske ved, at gerningspersonen modtager betaling for en fiktiv faktura.⁴⁵

⁴⁰ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 84

⁴¹ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 11

⁴² Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 11

⁴³ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 11

⁴⁴ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 11

⁴⁵ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 12

2.4. Vigtige aktører inden for hvidvaskområdet

Nærværende afsnit vil redegøre for de centrale aktører inden for hvidvaskområdet, eftersom disse aktører nævnes i relation til pengeinstitutters forpligtelser, der behandles i nærværende kapitel.

2.4.1. Hvidvasksekretariatet

Hvidvasksekretariatet er den danske finansielle efterretningsenhed hos National Enhed for Særlig Økonomisk Kriminalitet, jf. hvidvasklovens § 29, stk. 1, 1. pkt. Hvidvasksekretariatet opererer som en uafhængig og selvstændig enhed, hvilket indebærer, at denne enhed besidder tilstrækkelig kompetence og kapacitet til selvstændigt at træffe beslutninger, jf. hvidvasklovens § 29, stk. 1, 2. pkt. I medfør af hvidvasklovens § 29, stk. 2, nr. 1 består Hvidvasksekretariatets opgaver i at modtage og analysere underretninger om mistænkelige transaktioner og øvrige oplysninger, som har relevans i relation til hvidvask, tilknyttede underliggende forbrydelser eller terrorfinansiering. Hvidvasksekretariatet har endvidere til opgave at videreformidle resultaterne af sine analyser og enhver yderligere relevant information til de kompetente myndigheder, organer og instanser, når der foreligger mistanke om hvidvask, tilknyttede underliggende forbrydelser eller terrorfinansiering, jf. hvidvasklovens § 29, stk. 2, nr. 2.

2.4.2. Finanstilsynet

Finanstilsynet er en statslig styrelse under Erhvervsministeriet, som har til opgave at føre tilsyn med den finansielle sektor. Som led i sit tilsyn foretager Finanstilsynet inspektioner for at vurdere, hvorvidt finansielle virksomheder efterlever lovgivningen. Finanstilsynet har blandt andet til opgave at påse, at virksomheder i den finansielle sektor overholder hvidvasklovens pligter, jf. hvidvasklovens § 47.

2.5. Pengeinstitutters pligter i hvidvaskloven

Pengeinstitutter er omfattet af hvidvaskloven, jf. hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 1. Dette indebærer, at pengeinstitutter skal efterleve forpligtelserne som følger af denne lov.

Pengeinstitutter er forpligtet til at anvende den supranationale og nationale risikovurdering til at identificere, vurdere og håndtere risici for hvidvask og terrorfinansiering.⁴⁶ Den supranationale risikovurdering belyser hvilke risici, der relaterer sig til grænseoverskridende aktiviteter i EU, og desuden fremsætter denne en række anbefalinger til medlemslandene.⁴⁷ Den nationale risikovurdering belyser derimod hvilke risici, der vurderes at være i Danmark.⁴⁸ Den supranationale risikovurdering skal i henhold til artikel 6, stk. 5 i 4. hvidvaskdirektiv udarbejdes af Europa Kommissionen, mens den nationale risikovurdering skal udarbejdes af den enkelte medlemsstat, jf. artikel 7 i hvidvaskdirektivet.⁴⁹ Den nationale risikovurdering udarbejdes af Hvidvasksekretariatet i samarbejde med andre myndigheder, jf. hvidvasklovens § 29, stk. 3. Pengeinstitutter skal i henhold til risikovurderingerne tage højde for de risici, som er forbundet med branchen.⁵⁰

2.5.1. Politikker, forretningsgange og kontroller

Et pengeinstitut skal udarbejde skriftlige politikker, forretningsgange og kontroller som led i sine risikobegrænsende tiltag, jf. hvidvasklovens § 8. Disse belyser, hvilke strategier og procedurer, som pengeinstitutter implementerer for at sikre en effektiv forebyggelse, begrænsning og håndtering af risici relateret til hvidvask og terrorfinansiering.⁵¹ Hvidvasklovens § 8 fastslår, at politikker, forretningsgange og kontroller som minimum skal omfatte risikostyring, kundekendskabsprocedurer, undersøgelses-, noterings- og underretningspligt, opbevaring af oplysninger, screening af medarbejdere og intern kontrol. Bestemmelsen implementerer artikel 8 og 46, stk. 1 i 4. hvidvaskdirektiv.⁵²

Selvom politikker, forretningsgange og kontroller skal være skriftlige, foreligger der imidlertid ingen formkrav til udformning af disse. Formålet med skriftligheden er at sikre, at pengeinstitutter foretager en vurdering og dokumentation af sin iboende risiko, fastlægger sine strategiske målsætninger samt definerer de operationelle tiltag til realisering heraf.⁵³

⁴⁶ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 31

⁴⁷ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 30

⁴⁸ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 5

⁴⁹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 87

⁵⁰ Hvidvasksekretariatet: Den nationale risikovurdering af hvidvask (2022), s. 5

⁵¹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 87

⁵² Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 90

⁵³ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 90

Politikker refererer til et pengeinstituts overordnede beslutninger, der fastlægger den organisatoriske struktur samt tilrettelæggelse af opgaver relateret til forebyggelse af hvidvask og terrorfinansiering. Pengeinstituttets politikker skal indeholde identifikation, vurdering og afgrænsning af relevante risikofaktorer. Endvidere skal politikkerne fastlægge de overordnede strategiske målsætninger for forebyggelse af hvidvask og terrorfinansiering i relation til de identificerede risici. Et pengeinstitut med en forretningsmodel, der indebærer en høj iboende risiko, skal implementere effektive forretningsgange, som tager højde for risikoen for hvidvask og terrorfinansiering. En sådan risikoprofil kræver, at pengeinstituttet allokerer tilstrækkelige ressourcer samt udvikler og implementerer effektive politikker, forretningsgange og kontroller, der bidrager til en minimering af de risici, som forretningsmodellen medfører.⁵⁴

Forretningsgange består af en beskrivelse af de aktiviteter, som pengeinstituttet udfører for at sikre overholdelse af lovgivningen samt efterlevelse af politikker. Forretningsgangene skal udformes med udgangspunkt i pengeinstituttets forretningsmodel og politikker. Derudover skal forretningsgangene fungere som et anvendeligt redskab for pengeinstituttets ansatte, og derfor skal disse indeholde en klar og præcis beskrivelse af forretningsområdet, ansvarsfordeling og en detaljeret redegørelse for udførelsen af disse opgaver.⁵⁵

Kontroller refererer til pengeinstituttets kontrol af, at forretningsmæssige beslutninger og forretningsgange overholdes på hvidvaskområdet. Derudover skal der etableres en uafhængig intern kontrolfunktion, der overvåger, at kontrollerne gennemføres, samt vurderer deres egnethed og effektivitet. Kontrollerne skal være beskrevet i pengeinstituttets politikker og forretningsgange. Der skal foretages kontroller med et passende interval, og de foretagne kontroller skal dokumenteres.⁵⁶

Hvidvasklovens § 8, stk. 2 fastslår, at det er et krav, at politikker, forretningsgange og kontroller godkendes af den hvidvaskansvarlige⁵⁷. Formålet hermed er, at den hvidvaskansvarlige skal foretage en vurdering af, hvorvidt disse opfylder kravene i hvidvaskloven.⁵⁸

⁵⁴ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 90

⁵⁵ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 91-92 og lovforslag nr. L 204 fremsat d. 13. marts 2019, s. 1

⁵⁶ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 91

⁵⁷ Den hvidvaskansvarlige defineres om en person, der er udpeget til at træffe beslutninger på vegne af pengeinstituttet, jf. hvidvasklovens § 7, stk. 2, 1. pkt.

⁵⁸ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 91

2.5.2. Undersøgelses-, noterings- og opbevaringspligten

Undersøgelsespligten er reguleret i hvidvasklovens § 25, stk. 1, og denne bestemmelse implementerer artikel 18, stk. 2, i 4. hvidvaskdirektiv og artikel 1, stk. 1, nr. 10, litra b, i 5. hvidvaskdirektiv.⁵⁹ I medfør af hvidvasklovens § 25, stk. 1, er pengeinstitutter underlagt en pligt til at undersøge baggrunden for og formålet med transaktioner, transaktionsmønstre og aktiviteter, hvor der kan være mistanke om eller rimelig grund til at formode, at disse har eller har haft tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering. Undersøgelsens formål er at afgøre, hvorvidt der foreligger mistanke eller rimelig grund til at formode, at en transaktion eller aktivitet har eller har haft relation til hvidvask eller terrorfinansiering. Det følger af bestemmelsens stk. 1, nr. 1, litra a-d, at pengeinstitutter har pligt til at undersøge transaktioner som er komplekse, usædvanligt store, foretages i et usædvanligt mønster eller ikke har haft et åbenbart økonomisk eller lovligt formål. Det er derfor nødvendigt, at pengeinstitutter etablerer og implementerer forretningsgange og systemer, der muliggør en effektiv identifikation af sådanne transaktioner og aktiviteter.⁶⁰

Pengeinstitutter skal vurdere, om kundens adfærd er usædvanlig. I denne analyse skal pengeinstituttet inddrage tilgængelige oplysninger om kunden, som er indhentet som følge af kundekendskabsprocedurer, der behandles i afsnit 2.5.4. I denne sammenhæng kan relevante oplysninger eksempelvis omfatte forretningsforbindelsens formål, tilsigtede beskaffenhed og forventede omfang. Pengeinstituttet skal herefter sammenholde disse oplysninger med de observerede forhold, der fremstår mistænkelige. I visse tilfælde kan det være nødvendigt at kontakte kunden med henblik på at indhente en forklaring og eventuelt dokumentation, som underbygger forklaringen. Dokumentationen kan eksempelvis være en købsaftale ved ejendomssalg.⁶¹

Undersøgelsespligten skal ses i sammenhæng med underretningspligten. Pengeinstitutter skal underrette Hvidvasksekretariatet, hvis det vurderes, at det vil være uhensigtsmæssigt at kontakte kunden, eftersom dette vil give kunden indsigt i, at pengeinstituttet har en mistanke om hvidvask eller terrorfinansiering. Pengeinstitutter er ligeledes forpligtet til at foretage en underretning, hvis mistanken ikke kan afkræftes. Det er derfor nødvendigt, at mistanken afkræftes fuldstændig, hvis en underretning skal undgås. Dette kan således resultere i situationer, hvor kunden har fremlagt en

⁵⁹ Lovforslag nr. 204 fremsat d. 13. marts 2019, s. 51

⁶⁰ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 125

⁶¹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 125

forklaring og dokumentation, men hvor mistanken stadig ikke kan afkræftes. Pengeinstitutter har desuden mulighed for at foretage en direkte underretning uden forudgående undersøgelse, såfremt kundens adfærd utvetydigt indikerer involvering i hvidvask eller terrorfinansiering.⁶²

Hvidvasklovens § 25, stk. 2 fastslår, at pengeinstitutter skal udvide overvågningen af kunder, når det vurderes at være relevant. Formålet med dette krav er at vurdere, hvorvidt transaktionerne eller aktiviteten giver anledning til mistanke. Det påhviler pengeinstituttet at vurdere, hvorvidt der er behov for at iværksætte skærpet overvågning, hvorfor dette kan omfatte tilfælde, hvor der ikke er foretaget en underretning af kunden. Der skal imidlertid altid foretages skærpet overvågning af et kundeforhold, når der er foretaget underretning af den pågældende kunde til Hvidvasksekretariatet. Den skærpede overvågning kan eksempelvis bestå i, at pengeinstituttet tilpasser den automatiske overvågning af en kunde ved at nedsætte tærskelværdierne for, hvornår en alarm udløses i pengeinstituttets overvågningssystem. Desuden kan den skærpede overvågning bestå i, at pengeinstituttet øger opmærksomheden på kundens adfærd, hvilket eksempelvis kan omfatte at tilføje et notat kundens profil, således medarbejderne er bevidste om, hvilken adfærd de skal være opmærksomme på. Ydermere kan pengeinstituttet manuelt gennemgå kundens relevante transaktioner med jævne mellemrum for at identificere potentielle risici.⁶³

Noteringspligten er reguleret i hvidvasklovens § 25, stk. 3. Denne bestemmelse implementerer artikel 40 i 4. hvidvaskdirektiv og artikel 1, stk. 1, nr. 25 i 5. hvidvaskdirektiv.⁶⁴ Bestemmelsen fastslår, at pengeinstitutter skal opbevare og notere resultaterne af undersøgelserne i stk. 1. Noteringspligten omfatter registrering af faktuelle oplysninger vedrørende kunden og den pågældende transaktion samt en konklusion på pengeinstituttets undersøgelse. Notatet skal være tilstrækkeligt detaljeret til at muliggøre en genopfriskning af hukommelsen og sikre, at andre aktører, såsom Finanstilsynet, opnår en klar forståelse af sagen.⁶⁵

Opbevaringspligten er fastslået i hvidvasklovens § 30, og denne implementerer artikel 40 til 43 i 4. hvidvaskdirektiv.⁶⁶ I medfør af denne bestemmelse har pengeinstitutter pligt til at opbevare 1) samtlige oplysninger, som er indhentet som følge af kundekendskabsprocedurer, herunder

⁶² Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 125

⁶³ Lovforslag nr. 204 fremsat d. 13. marts 2019, s. 52

⁶⁴ Lovforslag nr. 204 fremsat d. 13. marts 2019, s. 51

⁶⁵ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 126

⁶⁶ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 133

identitetsoplysninger, 2) dokumentation og registreringer af transaktioner og 3) dokumenter og registreringer vedrørende undersøgelser i henhold til hvidvasklovens § 25, stk. 1 og 3.⁶⁷ Pengeinstitutter er forpligtet til at opbevare de relevante oplysninger i en periode på minimum fem år efter forretningsforbindelsens ophør og efter den pågældende transaktions gennemførelse, jf. hvidvasklovens § 30, stk. 2.

2.5.3. Underretningspligt

I medfør af hvidvasklovens § 26, stk. 1, 1. pkt. skal pengeinstitutter omgående underrette Hvidvasksekretariatet, såfremt pengeinstituttet er vidende om, har mistanke om eller rimelig grund til at formode, at en transaktion, midler eller en aktivitet har eller har haft tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering. I henhold til stk. 1, 2. pkt. skal der ligeledes foretages underretning til Hvidvasksekretariatet, såfremt mistanken opstår som følge af en kundes forsøg på at gennemføre en transaktion eller ved en henvendelse fra en potentiel kunde med henblik på at gennemføre en transaktion eller aktivitet. Hvis mistanke om hvidvask eller terrorfinansiering ikke kan afkræftes, skal der endvidere foretages underretning. Bestemmelsen implementerer artikel 33-35 i 4. hvidvaskdirektiv.⁶⁸

Underretning til Hvidvasksekretariatet skal ske omgående. Pengeinstitutter skal derfor tilrettelægge behandlingen af mistænkelige transaktioner og aktiviteter således, at processen gennemføres så hurtigt som muligt. Processen omfatter overvågning af transaktioner, identifikation af mistænkelige forhold og den efterfølgende undersøgelse og vurdering af, hvorvidt mistanken kan anses for afkræftet.⁶⁹

Formålet med bestemmelsen er, at de underretningspligtige skal videregive ansvaret i henhold til den strafferetlige vurdering til Hvidvasksekretariatet. De underretningspligtiges ansvar er derimod at vurdere, hvorvidt der foreligger atypiske forhold i relation til normale kundeforhold. I denne vurdering tages hensyn til om beløbsstørrelser eller betalingsmetoder er atypiske i den konkrete sammenhæng.⁷⁰

⁶⁷ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 134

⁶⁸ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 127

⁶⁹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 127

⁷⁰ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 127

Pengeinstitutter er underlagt tavshedspligt med hensyn til, hvorvidt der er foretaget eller overvejes en underretning. Dette indebærer således, at den pågældende person ikke har ret til indsigt i, hvorvidt vedkommende er underrettet til Hvidvasksekretariatet.⁷¹

2.5.4. Kundekendskabsprocedurer

Et centralt princip i hvidvaskloven er, at omfattede aktører skal have kendskab til sine kunder. Hvidvasklovens kapitel 3 pålægger en pligt til at gennemføre kundekendskabsprocedurer.⁷²

Begrebet *kunde* omfatter såvel juridiske som fysiske personer. Et kundeforhold etableres, når et pengeinstitut indgår en forretningsforbindelse med en kunde eller gennemfører en enkeltstående transaktion på vegne af en kunde. Dette kan eksempelvis omfatte etablering af en konto, etablering af et depot og gennemførelse af pengeoverførsel. Kunden defineres som den fysiske eller juridiske person, som pengeinstituttet har et aftaleforhold med, eller hvis pengeinstituttet foretager en transaktion eller aktivitet på dennes vegne. Hvidvaskloven afgrænser begrebet *kunde* til udelukkende at omfatte pengeinstituttets egen kunde, hvorved kunders kunder ikke omfattes af definitionen.⁷³

2.5.4.1. Gennemførelse af kundekendskabsprocedurer

Hvidvasklovens § 10 fastslår, hvornår et pengeinstitut skal gennemføre kundekendskabsprocedurer. Bestemmelsen implementerer artikel 10, stk. 1, artikel 11 og artikel 14, stk. 5 i 4. hvidvaskdirektiv. I medfør af hvidvasklovens § 10, stk. 1, nr. 1 skal der gennemføres kundekendskabsprocedurer, når der etableres en forretningsforbindelse. En forretningsforbindelse anses som etableret, når en kunde får oprettet konti i et pengeinstitut. Stk. 1, nr. 1 fastslår desuden, at der skal gennemføres kundekendskabsprocedurer, når kundens relevante omstændigheder ændrer sig. En ændring i kundens relevante omstændigheder kan eksempelvis forekomme, hvis der sker udskiftning af de reelle ejere i en juridisk person eller en fysisk person ændrer bopæl til en udenlandsk adresse. Når der sker ændringer i en kundes forhold, skal pengeinstituttet ud fra en risikovurdering beslutte, hvorvidt der skal indhentes nye oplysninger om kunden. Det følger endvidere af stk. 1, nr. 1, at pengeinstitutter skal gennemføre kundekendskabsprocedurer med passende intervaller. Formålet med at sådanne procedurer skal udføres med regelmæssige intervaller er at sikre, at de oplysninger, som

⁷¹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 128

⁷² Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 94

⁷³ Hvidvaskvejledningen, s. 51

pengeinstituttet har om en eksisterende kunde, er korrekte og tilstrækkelige. Pengeinstituttet skal fastsætte intervallet for gennemførelse af kundekendskabsprocedurer på baggrund af en risikovurdering af det pågældende kundeforhold. Forretningsforbindelser klassificeres typisk i risikokategorier, som eksempelvis kunder med begrænset eller øget risiko. Disse kategorier danner grundlag for fastsættelsen af passende intervaller for ajourføring af kundekendskabsoplysninger. Formålet med denne risikobaserede vurdering er at sikre en øget opmærksomhed på kundeforhold, som udgør en høj risiko for hvidvask eller terrorfinansiering.⁷⁴

2.5.4.2. Indholdet i kundekendskabsproceduren

Hvidvasklovens § 11 fastlægger, hvad kundekendskabsprocedurer skal omfatte. Denne bestemmelse implementerer artikel 13, stk. 1-4 i 4. hvidvaskdirektiv. I medfør af hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 1 er et pengeinstitut forpligtet til at indhente legitimationsoplysninger på sine kunder. Hvis kunden er en fysisk person, skal identitetsoplysninger omfatte kundens navn og CPR-nummer eller et tilsvarende identifikationsnummer, såfremt den pågældende ikke er tildelt et CPR-nummer, jf. stk. 1, nr. 1, litra a. Hvis kunden derimod er en juridisk person, skal identitetsoplysningerne omfatte selskabets navn og CVR-nummer eller lignende, såfremt den juridiske person ikke har et CVR-nummer, jf. stk. 1, nr. 1, litra b. Pengeinstituttet har pligt til at kontrollere kundens identitetsoplysninger ved at anvende dokumenter, data eller informationer, der er indhentet fra pålidelige og uafhængige kilder, jf. stk. 1, nr. 2. Det fastslås endvidere i stk. 1, nr. 3, at når kunden er en juridisk person, skal der indhentes identifikationsoplysninger på den eller de reelle ejere. Identifikationsoplysningerne, som skal indhentes, tilsvare de oplysninger, der er nævnt i stk. 1, nr. 1, litra a, og oplysningerne skal kontrolleres i henhold til stk. 1, nr. 2. Reelle ejere defineres som den eller de fysiske personer, der i sidste ende ejer eller udøver kontrol over den juridiske person, som er kunde i pengeinstituttet, jf. hvidvasklovens § 2, stk. 1, nr. 9. I medfør af denne bestemmelse omfatter begrebet ligeledes den eller de fysiske personer, på hvis vegne en transaktion eller aktivitet gennemføres. Når en juridisk person skal identificere sine reelle ejere, skal det vurderes, hvilke fysiske personer som besidder en tilstrækkelig andel af kapitalandelene eller stemmerettigheder, eller på en anden måde udøver kontrol over den juridiske person. I tilfælde, hvor der ikke vurderes at være nogen fysiske personer som besidder tilstrækkelig kontrol til at blive betragtet som reelle ejere, er det derimod kundens daglige ledelse som betragtes som den eller de reelle ejere.⁷⁵

⁷⁴ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 94-97

⁷⁵ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 97-101

I medfør af hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 4 skal pengeinstituttet vurdere forretningsforbindelsens formål og tilsigtede beskaffenhed. Derudover skal pengeinstituttet ligeledes indhente oplysninger hos kunden, såfremt dette vurderes at være relevant. Ved *forretningsforbindelsens formål* forstås, at pengeinstituttet skal have kendskab til, hvorfor kunden ønsker at etablere en forretningsforbindelse og hvad denne skal anvendes til. Formålet kan eksempelvis være, at kunden ønsker en indlånskonto til udbetaling af sin løn. Formålet med forretningsforbindelsen er af betydning for pengeinstituttets risikovurdering af det konkrete kundeforhold. Desuden er disse oplysninger relevante for pengeinstituttets overvågningssystemer, eftersom disse ofte vil generere alarmer som følge af usædvanlig adfærd i henhold til kundens formål med forretningsforbindelsen. Ved *tilsigtet beskaffenhed* forstås, at pengeinstituttet skal have kendskab til de egenskaber og forhold, som tilsammen definerer forretningsforbindelsens karakteristika. Dette kan eksempelvis omfatte at forstå kundens forretningsmodel og oprindelsen af kundens midler. Pengeinstitutter vil hyppigere have behov for at indhente oplysninger om den tilsigtede beskaffenhed fremfor forretningsforbindelsens formål, eftersom formålet kan være fastlagt i eller følger af den specifikke produkttype, som eksempelvis oprettelse af en lønkonto.⁷⁶

Pengeinstituttet skal løbende overvåge sine etablerede forretningsforbindelser, jf. hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 5. Formålet med overvågningen er at sikre, at kundens transaktioner og aktiviteter er i overensstemmelse med pengeinstituttets kundeforhold samt kundens forretnings- og risikoprofil. Ved *forretningsprofil* refereres til oplysninger om kundens profil, baseret på faktorer som formålet med forretningsforbindelsen, omfanget af transaktionerne samt transaktionernes størrelse, regelmæssighed og varighed. Ved *risikoprofil* forstås den risikokategori, som pengeinstituttet har vurderet, at det pågældende kundeforhold tilhører. Hvis pengeinstituttet vurderer, at en transaktion er usædvanlig, kan overvågningen udvides. I sådanne tilfælde er pengeinstituttet forpligtet til at have kendskab til midlernes oprindelse, hvilket indebærer, at der skal indhentes relevant dokumentation, som eksempelvis en lønseddel.⁷⁷

⁷⁶ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 102

⁷⁷ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 102-103

2.5.4.3. Lempede kundekendskabsprocedurer

Hvidvasklovens § 21 fastslår, at pengeinstitutter har mulighed for at gennemføre lempede kundekendskabsprocedurer i de tilfælde, hvor risikoen for hvidvask og terrorfinansiering vurderes at være begrænset. Anvendelsen af lempede kundekendskabsprocedurer indebærer, at samtlige krav i hvidvasklovens § 11 fortsat skal efterleves, jf. hvidvasklovens § 11, stk. 3. Disse krav kan dog opfyldes gennem et minimum af foranstaltninger eller udskydes til et senere tidspunkt i kundeforholdet. Det skal dog til enhver tid sikres, at alle krav vedrørende kundekendskab bliver opfyldt. Bestemmelsen gennemfører artikel 15 og 16 i 4. hvidvaskdirektiv.⁷⁸

Lempede kundekendskabsprocedurer kan eksempelvis omfatte, at pengeinstituttet indhenter begrænsede identitetsoplysninger på kunden. Ved *begrænsede identitetsoplysninger* forstås, at hvidvasklovens minimumskrav vedrørende identitetsoplysninger indhentes. Dette indebærer, at der indhentes navn og CPR-nummer eller lignende, såfremt kunden ikke har et CPR-nummer, jf. hvidvasklovens § 11, stk. 1, litra a. Dette betyder således, at der ikke indhentes yderligere identitetsoplysninger. Desuden kan lempede kundekendskabsprocedurer omfatte, at pengeinstituttet undlader at indhente oplysninger om kundens formål med forretningsforbindelsen.⁷⁹

2.5.4.4. Skærpede kundekendskabsprocedurer

I medfør af hvidvasklovens § 17, stk. 1 har pengeinstituttet pligt til at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer, når en forretningsforbindelse vurderes at besidde en øget risiko for hvidvask og terrorfinansiering. De skærpede kundekendskabsprocedurer anvendes som supplement til de almindelige kundekendskabsprocedurer i hvidvasklovens § 11. Bestemmelsen gennemfører artikel 18 i 4. hvidvaskdirektiv.⁸⁰

Det er ikke muligt at opstille en udtømmende liste over de situationer, hvor skærpede kundekendskabsprocedurer er påkrævet. Det påhviler derfor det enkelte pengeinstitut at vurdere og fastlægge, hvilke foranstaltninger der skal iværksættes for at pengeinstituttet er betrygget i kundekendskabet til forretningsforbindelsen. Pengeinstituttet er, som følge heraf, selv ansvarlig for

⁷⁸ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 119-120

⁷⁹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 120

⁸⁰ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 111

at fastsætte skærpede kundekendskabsprocedurer baseret på en risikovurdering. Det er imidlertid en grundlæggende forpligtelse, at der iværksættes skærpet overvågning af kunder med øget risiko, således at mistænkelige transaktioner og aktiviteter identificeres. Som led i de skærpede procedurer kan det ligeledes være nødvendigt at indhente supplerende oplysninger om kunden. Det kan eksempelvis være relevant at dokumentere forretningsforbindelsens formål og den tilsigtede beskaffenhed, jf. hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 4. Derudover kan de skærpede kundekendskabsprocedurer bestå af, at der indhentes oplysninger om kundens formue og midlernes oprindelse.⁸¹

Hvidvasklovens bilag 3 oplister en række situationer, der potentielt anses for at være forbundet med øget risiko, benævnt som *højrisikofaktorer*. Et eksempel på en højrisikofaktor er, hvis en erhvervskunde har et betydeligt omfang af kontanthåndtering. I medfør af hvidvasklovens § 17, stk. 1, 2. pkt. skal højrisikofaktorerne inddrages i risikovurderingen. Et kundeforhold kan således blive klassificeret med øget risiko, såfremt en af faktorerne i bilag 3 foreligger. Det skal imidlertid bemærkes, at tilstedeværelsen af andre faktorer kan medføre, at kundeforholdet ikke nødvendigvis vurderes at besidde øget risiko, eftersom nogle faktorer kan bidrage til at reducere den samlede risiko, som er forbundet med et kundeforhold. Den endelige risikovurdering af et konkret kundeforhold afhænger af en samlet vurdering af alle relevante risikofaktorer.⁸²

Skærpede kundekendskabsprocedurer skal gennemføres gennem hele kundeforholdets varighed. Risikovurderingen af et specifikt kundeforhold kan imidlertid ændres over tid. Et eksempel på en sådan ændring kan være, hvis en kunde ikke længere benytter et produkt, som tidligere har medført en klassificering med øget risiko.⁸³

2.5.5. Højrisikotredjelande

Som følge af hvidvasklovens § 17, stk. 2 er pengeinstitutter forpligtet til at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer i de tilfælde, hvor en kunde har hjemsted i et land, som er opført på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande. Ved *højrisikotredjelande* forstås lande, som besidder strategiske mangler i deres nationale ordninger for bekæmpelse af hvidvask og

⁸¹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 111-112

⁸² Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 112

⁸³ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 111

terrorfinansiering.⁸⁴ Hvidvasklovens § 17, stk. 2, nr. 1-6 fastslår, at de skærpede kundekendskabsprocedurer skal omfatte indhentelse af yderligere oplysninger om kunden og reelle ejere, indhentelse af yderligere oplysninger om forretningsforbindelsens tilsigtede karakter, indhentelse af oplysninger om midlernes oprindelse og kilden til formuen, indhentelse af oplysninger om årsagerne til de ønskede eller udførte transaktioner, godkendelse ved etablering eller videreførelse af forretningsforbindelser hos den hvidvaskansvarlige og skærpet overvågning af forretningsforbindelsen.

I medfør af hvidvasklovens § 17, stk. 3, skal pengeinstitutter, udover de foranstaltninger som er nævnt i hvidvasklovens § 17, stk. 2, ligeledes gennemføre yderligere risikobegrænsende foranstaltninger, når pengeinstituttets kunder gennemfører transaktioner, som involverer lande, der er opført på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande. Ved *risikobegrænsede foranstaltninger* forstås, at pengeinstituttet skal iværksætte foranstaltninger for at begrænse risikoen for hvidvask og terrorfinansiering. Hvidvasklovens § 17, stk. 3, nr. 1-3 fastsætter en række specifikke foranstaltninger, hvoraf de risikobegrænsende foranstaltninger skal bestå i en eller flere af disse. I medfør af hvidvasklovens § 17, stk. 3, nr. 1 kan der anvendes supplerende elementer af skærpede kundekendskabsprocedurer. Pengeinstituttet skal foretage en konkret vurdering af, hvilke supplerende og skærpende foranstaltninger der kan implementeres i forbindelse med gennemførelsen af kundekendskabsprocedurer, således at risikoen effektivt kan begrænses. Dette kan eksempelvis indebære, at der indhentes oplysninger om den pågældende transaktion. Hvidvasklovens § 17, stk. 3, nr. 2 fastslår, at pengeinstituttet ligeledes kan vælge at etablere yderligere parametre og indberetningsmekanismer af kundens transaktioner i kontrol- og overvågningssystemet. Dette vil således udvide overvågningen af kundeforholdet samt de specifikke transaktionsmønstre. I henhold til hvidvasklovens § 17, stk. 3, nr. 3 kan pengeinstituttet desuden vælge at begrænse forretningsforbindelsen eller transaktioner, når kunden er involveret i transaktioner med modparter i højrisikotredjelande. Dette kan eksempelvis indebære, at pengeinstituttet kun tillader visse typer transaktioner eller tjenester, eller at kundeforholdet afvikles, såfremt der er mistanke om risikofyldte aktiviteter i relation til højrisikotredjelande.⁸⁵

⁸⁴ Lovforslag nr. L 204 fremsat d. 13. marts 2019, s. 47-48

⁸⁵ Lovforslag nr. 204 fremsat d. 13. marts 2019, s. 48-49

2.5.6. Afvikling af kundeforhold

I medfør af hvidvasklovens § 14, stk. 5 er pengeinstituttet forpligtet til at afbryde eller afvikle en etableret forretningsforbindelse, såfremt kravene til kundekendskabsprocedurer i hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 1-4 og stk. 2 og 3 ikke kan opfyldes. Inden et pengeinstitut er forpligtet til at afbryde eller afvikle en forretningsforbindelse, skal det undersøges, hvorvidt kundekendskabsproceduren kan foretages på en anden måde end pengeinstituttets sædvanlige procedurer. Der er således alene hjemmel til at afbryde eller afvikle en forretningsforbindelse i medfør af denne bestemmelse, hvis alle muligheder for at gennemføre kundekendskabsprocedurer er udtømt. Det udledes af lovbemærkningerne til hvidvasklovens § 14, stk. 5, at denne bestemmelse skal ses i sammenhæng med hvidvasklovens § 15, eftersom der skal iværksættes passende foranstaltninger i de tilfælde, hvor der ikke foreligger hjemmel til at afbryde eller afvikle forretningsforbindelsen.⁸⁶

Hvis pengeinstituttet konstaterer, at oplysningerne, som er indhentet som led i kundekendskabsproceduren, er utilstrækkelige og dermed ikke kan ajourføres, skal der iværksættes passende foranstaltninger for at imødegå risikoen for hvidvask og terrorfinansiering, jf. hvidvasklovens § 15. Ved *passende foranstaltninger* forstås, at pengeinstituttet skal foretage en vurdering af, hvilke tiltag der bør iværksættes i den konkrete situation, hvilket eksempelvis kan være spærring af kundens engagement eller dele heraf. De foranstaltninger, som pengeinstituttet iværksætter, skal være passende i henhold til den risiko for hvidvask og terrorfinansiering, som kundeforholdet er forbundet med.⁸⁷

2.5.7. Screening af kunder og transaktioner

FN's Sikkerhedsråd har vedtaget en række sanktionsregimer som indeholder finansielle sanktioner. Resolutioner vedtaget af FN's Sikkerhedsråd er bindende for alle FN's medlemsstater, hvilket indebærer, at Danmark er forpligtet til at gennemføre de sanktioner, som følger af resolutionerne. EU gennemfører disse resolutioner på vegne af EU's medlemslande, hvorefter disse er direkte gældende i Danmark. Dette indebærer således, at de fysiske eller juridiske personer, grupper eller enheder som opføres på FN's sanktionslister, ligeledes angives på EU's sanktionslister. EU's lister ajourføres og får retskraft gennem vedtagelsen af EU-retsakter, herunder forordninger. Når en opdatering af en sanktionsliste offentliggøres i EU-Tidende, skal midler, der ejes eller besiddes af de pågældende

⁸⁶ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 108

⁸⁷ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 109

fysiske eller juridiske personer, grupper eller enheder, straks indefryses. Imidlertid foreligger der en tidsmæssig forskydning som følge af, at EU-retsakter først offentliggøres, når de er vedtaget og oversat til Unionens officielle sprog, hvilket typisk medfører en forsinkelse på 24 til 48 timer fra FN's opdatering af sanktionslisten til offentliggørelsen i EU-Tidende. I denne periode, hvor den opdaterede EU-retsakt endnu ikke er offentliggjort, findes der ingen hjemmel i dansk ret til at indefryse midler alene på grundlag af FN's sanktionslister.⁸⁸ Som følge af denne problematik, indeholder hvidvasklovens § 34 a en hjemmel til at indefryse midler i den periode, der løber fra det tidspunkt, hvor et navn tilføjes på FN's lister og indtil dette er tilføjet i en EU-retsakt.⁸⁹

Hvidvasklovens § 34 a, stk. 1 fastslår, at Erhvervsministeren kan udpege en myndighed, som er ansvarlig for at offentliggøre navne på fysiske eller juridiske personer, grupper eller enheder, der er opført på FN's sanktionslister. Erhvervsministeren har udvalgt Erhvervsstyrelsen til at varetage denne opgave, hvorfor navnene fremgår på deres hjemmeside. I medfør af hvidvasklovens § 34 a, stk. 2 skal navne fjernes fra den danske myndigheds hjemmeside, når disse fremgår af en retsakt udstedt af EU, der er offentliggjort i EU-Tidende. Når navne fremgår af en bindende retsakt, såsom en sanktionsforordning, er den direkte gældende for både fysiske og juridiske personer i Europa fra det tidspunkt, hvor denne offentliggøres i EU-Tidende.⁹⁰ Ved *direkte gældende* forstås, at regler som er nedskrevet i EU-retsakter skal overholdes af EU's medlemsstater, hvorfor disse ikke skal eller må implementeres i national ret.⁹¹ Derudover skal navne fjernes fra den danske myndigheds hjemmeside, såfremt disse fjernes fra FN's sanktionslister. Både hvidvasklovens § 34 a, stk. 3 og EU's sanktionsforordninger forpligter pengeinstitutter til at foretage indefrysning af midlerne uden ugrundet ophold, hvis disse ejes eller besiddes af fysiske eller juridiske personer, grupper eller enheder, hvis navne er offentliggjort på henholdsvis Erhvervsstyrelsen hjemmeside eller EU-Tidende.⁹² Ved *indefrysning* forstås, at der ikke må disponeres over midlerne. Ved *uden ugrundet ophold* forstås, at indefrysningen skal ske umiddelbart efter, at en klient har indsat midler på en samleklientbankkonto.⁹³ Det har afgørende betydning, at midler indefryses hurtigst muligt, når disse

⁸⁸ Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 57

⁸⁹ Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 3 og 58

⁹⁰ Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 57

⁹¹ Lovforslag nr. L 70 fremsat d. 5. november 2024, s. 90

⁹² Lovforslag nr. L 70 fremsat d. 5. november 2024, s. 90

⁹³ Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 58

tilhører terrorister eller formodede terrorister, eftersom formålet er at forhindre, at midlerne ikke anvendes til terrorhandlinger.⁹⁴

I medfør af hvidvasklovens § 47 påser Finanstilsynet, at pengeinstitutter overholder hvidvaskloven, regler udstedt i medfør af hvidvaskloven, samt love og forordninger, der indeholder regler om finansielle sanktioner mod lande, personer, grupper, juridiske enheder eller organer. En manglende overholdelse af finansielle sanktioner fastsat i EU's forordninger udgør en overtrædelse af straffeloven, hvilket kan medføre bøde eller fængselsstraf.⁹⁵

Efter den tidligere hvidvasklov var pengeinstitutter forpligtet til at etablere procedurer for screening af EU-forordninger, der indeholder finansielle sanktioner. Denne forpligtelse er ikke videreført som et udtrykkeligt krav i den gældende hvidvasklov. Det er imidlertid fortsat et krav, at pengeinstitutter efterlever EU's forordninger og sikrer, at der hverken direkte eller indirekte stilles midler eller økonomiske ressourcer til rådighed for personer, grupper, juridiske enheder eller organer, der er opført i indefrysningstilagene til forordningerne. Som led i overholdelsen af forpligtelserne i henhold til EU's sanktionsforordninger, skal pengeinstituttet screene sine kunder og disses transaktioner. Ved *screening* forstås, at pengeinstituttet skal verificere, at hverken kunden eller eventuelle modparter i en transaktion fremgår af sanktionslister omfattet af EU-forordninger. Til dette formål kan EU's officielle database over sanktioner anvendes, således pengeinstituttet med sikkerhed ved, at de gældende sanktionslister følges. Ved gennemførelse af screening af kunder og transaktioner kan pengeinstituttet få et såkaldt *match*, eksempelvis i tilfælde af navnesammenfald mellem en kunde og en part, der er omfattet af finansielle sanktioner i henhold til EU's forordninger. I sådanne tilfælde er pengeinstituttet forpligtet til at foretage en nærmere undersøgelse med henblik på at afklare, hvorvidt der alene er tale om et navnesammenfald, eller om der tillige foreligger et identitetssammenfald. Ved *identitetssammenfald* forstås en situation, hvor det kan konstateres, at kunden eller transaktionsmodtageren faktisk er opført på en af de relevante sanktionslister. I så fald må pengeinstituttet ikke stille midler eller økonomiske ressourcer til rådighed for vedkommende, hvilket blandt andet indebærer forbud mod at oprette konti, foretage investeringer, gennemføre overførsler eller på anden måde yde adgang til det finansielle system.⁹⁶ Hvis pengeinstituttet konstaterer, at der er identitetssammenfald, skal pengeinstituttet straks indefryse den pågældendes midler, samtidig med

⁹⁴ Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 57

⁹⁵ Lovforslag nr. L 70 fremsat d. 5. november 2024, s. 90

⁹⁶ Hvidvaskvejledningen, s. 142-143

at der skal ske underretning til Erhvervsstyrelsen. Hvis der vurderes at være mistanke om terrorfinansiering, skal der ligeledes foretages en underretning til Hvidvasksekretariatet som følge af forpligtelsen i hvidvasklovens § 26.⁹⁷

2.6. Delkonklusion

Ud fra det ovenstående kan det konkluderes, at pengeinstitutter er underlagt en række forpligtelser i medfør af hvidvaskloven. En af de centrale forpligtelser er, at pengeinstitutter skal gennemføre kundekendskabsprocedurer på sine kunder. I henhold til problemformuleringen i nærværende afhandling, er pengeinstitutter forpligtet til at gennemføre tilstrækkelige kundekendskabsprocedurer på advokater, eftersom advokaten er pengeinstituttets kunde. Endvidere er pengeinstituttet forpligtet til at foretage overvågning af alle sine kunder, hvorfor dette ligeledes omfatter en advokats transaktioner. Hvis der som led i overvågningen observeres, at der sker mistænkelige transaktioner til eller fra en kundes konto, har pengeinstituttet pligt til at foretage en undersøgelse heraf. Pengeinstituttet har pligt til at underrette Hvidvasksekretariatet, såfremt der er en formodning eller mistanke om at en aktivitet har karakter af hvidvask eller terrorfinansiering.

Endvidere er pengeinstitutter forpligtet til at foretage screening af kunder og transaktioner for at afgøre, hvorvidt en kunde er angivet på en sanktionsliste. Konstateres det, at en kunde er angivet på en sådan liste, er pengeinstituttet forpligtet til at indefryse midler, der tilhører den pågældende kunde. Pengeinstitutter har pligt til at underrette Erhvervsstyrelsen, såfremt midler indefryses, og samtidig skal der foretages en vurdering af, hvorvidt der skal foretages en underretning til Hvidvasksekretariatet.

⁹⁷ Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 57

Kapitel 3

Formålet med nærværende kapitel er at redegøre for den gældende retstilstand i relation til samlekliebankkonti. Nærværende kapitel vil endvidere foretage en retsdogmatisk analyse af de forpligtelser, der påhviler pengeinstitutter i henhold til advokaters klienter. Afslutningsvis foretages en analyse af den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven med henblik på at vurdere bestemmelsens betydning for den retlige regulering af området.

3.1. Nuværende retsstilling vedrørende samlekliebankkonti

3.1.1. Typer af klientbankkonti

Advokatsamfundet udarbejder regler om advokaters pligter for så vidt angår behandlingen af betroede midler, jf. retsplejelovens § 127. Advokatsamfundet har, som led i forpligtelsen, der følger af retsplejelovens § 127, udarbejdet klientkontovedtægten.

Klientkontovedtægtens § 2 fastslår, at det samlede beløb, som advokaten har modtaget på vegne af sin klient som led i udførelsen af en opgave for den pågældende klient, betegnes klienttilsvar. I medfør af klientkontovedtægtens § 2, stk. 2 er det et krav, at klienttilsvaret anbringes på en særskilt konto i et pengeinstitut, hvilket benævnes en klientbankkonto. Dette sikrer, at klienters midler adskilles fra advokaters egne midler. Det følger desuden af klientkontovedtægten, at en advokat har mulighed for at oprette to slags konti, samlekliebankkonto og separat klientbankkonto.

En samlekliebankkonto defineres som en konto, hvor advokaten indsætter flere klienters midler, jf. klientkontovedtægtens § 7, stk. 2.⁹⁸ Denne type konto anvendes ofte i tilfælde, hvor advokater forvalter midler for mange forskellige klienter i en kortere periode. Formålet med at anvende en samlekliebankkonto er at formindske det administrative arbejde og dermed undgå at oprette en bankkonto til hver klient. Der er imidlertid mindre transparens ved samlekliebankkonti som følge af, at klienternes midler ikke er adskilt.

En separat klientbankkonto er derimod en konto, hvor der alene indestår midler fra én klient, jf. klientkontovedtægtens § 7, stk. 4. Denne konto er oprettet i advokatens navn i det kontoførende pengeinstitut, men selve kontoen skal indeholde en vedtegning om den pågældende klients navn samt

⁹⁸ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 89

CVR- eller CPR-nummer.⁹⁹ Klientkontovedtægten fastslår ikke, hvornår en advokat bør oprette en separat klientbankkonto fremfor en samleclientbankkonto. Det vurderes imidlertid at være mest hensigtsmæssigt at oprette en separat klientbankkonto, når en advokat forventer, at der forekommer mange bevægelser på klienttilsvaret. Desuden kan det være hensigtsmæssigt at oprette en sådan konto, såfremt klientens midler skal forvaltes over en længere periode.

Fra pengeinstituttets perspektiv er det mest fordelagtigt, at klienternes midler indsættes på en separat klientbankkonto. Dette skyldes, at adskillelsen af klienternes midler medfører en højere grad af transparens for pengeinstituttet. Ved anvendelse af denne kontotype har pengeinstituttet bedre mulighed for at gennemføre de lovpligtige kundekendskabsprocedurer som følge af, at klientens navn er angivet på klientbankkontoen, og dermed har pengeinstituttet kendskab til klientens identitet. Derudover fremmes pengeinstituttets mulighed for at foretage en effektiv overvågning i henhold til kravene i hvidvaskloven, eftersom adskillelsen gør det lettere at overvåge den enkelte klients transaktioner. Selvom der fra pengeinstituttets perspektiv er fordele forbundet med en separat klientbankkonto fremfor en samleclientbankkonto, vil det være byrdefuldt at afskaffe denne kontotype. En afskaffelse af denne kontotype vil medføre, at advokater vil skulle anvende betydelige administrative ressourcer på at oprette en separat klientbankkonto til alle sine klienter, som alene skal have forvaltet penge i en kortere periode.

3.1.2. Advokaters pligter i henhold til hvidvaskloven

I medfør af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13 er advokater omfattet af hvidvaskloven, når der ydes en type bistand, som omfattet af loven. I henhold til bestemmelsens stk. 1, nr. 13, litra a er advokater omfattet af loven, når de yder bistand ved rådgivning om eller udførelse af transaktioner for deres klienter i forbindelse med 1) køb og salg af ejendom eller virksomheder, 2) forvaltning af klienters penge, værdipapirer eller andre aktiver, 3) åbning eller forvaltning af bankkonti eller værdipapirdepoter, 4) tilvejebringelse af nødvendig kapital til oprettelse, drift eller ledelse af virksomheder, eller 5) oprettelse, drift eller ledelse af virksomheder, fonde og lignende. Desuden fastslår bestemmelsens litra b, at advokater ligeledes er omfattet af hvidvaskloven, når de foretager en finansiell transaktion eller en transaktion vedrørende fast ejendom på en klients vegne og for dennes regning. Det følger modsætningsvis af bestemmelsen, at en advokat ikke er underlagt hvidvasklovens forpligtelser med hele sin virksomhed, men derimod udelukkende i de nævnte tilfælde.

⁹⁹ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 89-90

Som følge af dette, er advokater ikke forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer i de situationer, der ikke er omfattet af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13. Dette medfører således, at advokater ikke er forpligtet til at indhente identitetsoplysninger og kontroldokumenter på de klienter, der modtager en bistand, som ikke er omfattet af bestemmelsen.

3.1.3. Pengeinstitutters kundekendskabsprocedurer i henhold til klienter

Pengeinstitutter er, som behandlet i kapitel 2, forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer på sine kunder. Når en advokat har en samle klientbankkonto i et pengeinstitut, betragtes advokaten som pengeinstituttets kunde. Det udledes af Finanstilsynets vejledning, at pengeinstitutter som udgangspunkt ikke er forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer på advokatens klienter, eftersom disse indgår under betegnelsen *kundens kunder*.¹⁰⁰

Som følge af en advokat betragtes som et pengeinstituts kunde, er pengeinstitutter forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer på advokater. I medfør af hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 1, litra b indebærer dette, at pengeinstitutter skal indhente navn og CVR-nummer på den juridiske person, hvilket i et sådant tilfælde er advokatselskabet. Pengeinstitutter skal endvidere indhente identitetsoplysninger på den eller de reelle ejere, jf. hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 3. Begrebet *reelle ejere* er nærmere behandlet i afhandlingens kapitel 2, hvor det fastslås, at begrebet omfatter de fysiske personer, som i sidste ende kontrollerer eller ejer kunden samt de fysiske personer, på hvis vegne en transaktion eller aktivitet gennemføres, jf. hvidvasklovens § 2, stk. 1, nr. 9. Som følge heraf er pengeinstitutter forpligtet til at identificere de reelle ejere i overensstemmelse med hvidvaskloven. I relation til advokater indebærer dette, at der skal indhentes identitetsoplysninger på den eller de fysiske personer, som udøver den ultimative kontrol over advokatvirksomheden. Samtidig præciseres det i bestemmelsen, at begrebet ligeledes omfatter de personer, på hvis vegne en transaktion eller aktivitet gennemføres, hvilket sidestilles med en fuldmagt. Det følger af lovbemærkningerne til hvidvaskloven, at for så vidt angår en advokats samle klientbankkonto, anses klienten som værende reel ejer af midlerne på kontoen, idet klienten betragtes som den fysiske person, *på hvis vegne en transaktion eller aktivitet gennemføres*. Det udledes desuden af lovbemærkningerne, at det er uden betydning, hvilket omfang af det indestående på samle klientbankkontoen, som den pågældende klient

¹⁰⁰ Hvidvaskvejledningen, s. 51

repræsenterer.¹⁰¹ Dette indebærer derfor, at pengeinstituttet er forpligtet til at indhente identitetsoplysninger på advokatens reelle ejere samt klienter, der har midler indestående på en samleclientbankkonto.

3.1.4. Forholdet til EMRK

I medfør af afsnit 3.1.3 er pengeinstitutter forpligtet til at indhente identitetsoplysninger på en klient, når denne er reel ejer af midler på en samleclientbankkonto. Klienten er ikke pengeinstituttets kunde og udgør derfor ikke en direkte kontraktpart til pengeinstituttet, hvorfor dette aktualiserer spørgsmålet om, hvorvidt indhentelse af identitetsoplysninger på en klient betragtes som et indgreb i privatlivets fred, jf. artikel 8 i EMRK.

Artikel 8, stk. 1 i EMRK fastslår, at enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance. Der kan argumenteres for, at når et pengeinstitut indhenter identitetsoplysninger om en klient, kan dette potentielt udgøre et indgreb i den pågældendes privatliv, eftersom de indhentede oplysninger omfatter personfølsomme oplysninger såsom klientens CPR-nummer. Desuden opnår pengeinstituttet kendskab til, at den pågældende klient modtager en ydelse fra advokaten, hvilket i sig selv betragtes som fortrolige oplysninger.¹⁰²

Det følger af artikel 8, stk. 2 i EMRK, at et indgreb, som er omfattet af artikel 8, stk. 1, kan være legitimt, såfremt indgrebet har hjemmel i lovgivningen, forfølger et legitimt formål og er nødvendigt i et demokratisk samfund. Blandt de legitime formål, som kan begrunde en sådan indgriben, er hensynet til forebyggelsen af kriminalitet. Dette indebærer, at myndigheders indgriben i privatlivets fred kan anses for konventionsforenelig, når dette sker som led i foranstaltninger med henblik på at forebygge strafbare handlinger, forudsat at proportionalitetskravet er opfyldt.

Som følge af at hvidvasklovens § 11 forpligter pengeinstitutter til at indhente identitetsoplysninger om den reelle ejer, foreligger der hjemmel i hvidvaskloven til at indhente sådanne oplysninger på en klient. Det forhold, at oplysningerne indhentes i en præventiv og risikobaseret kontekst medfører, at indgrebet i privatlivet anses for legitimt og nødvendigt.

¹⁰¹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 77

¹⁰² Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 335-336

På baggrund af de foreliggende overvejelser vurderes det herefter, at indhentelsen af identitetsoplysninger om en klient ikke er i strid med de rettigheder, som er beskyttet i artikel 8, stk. 1 i EMRK.

3.1.5. Advokaters tavshedspligt

Pengeinstitutter har imidlertid ikke kendskab til hvilke klienter, der har midler stående på en samleklientbankkonto, hvorfor processen med indhentelse af identitetsoplysninger besværliggøres. Pengeinstitutter er således nødsaget til at indhente de pågældende oplysninger i samarbejde med advokater. Det vil i sådanne tilfælde være hensigtsmæssigt, hvis advokater uden betænkeligheder kan videregive disse oplysninger til pengeinstituttet. Advokaten er imidlertid underlagt tavshedspligt, hvilket medfører udfordringer i forbindelse med pengeinstitutters efterlevelse af sine forpligtelser i henhold til hvidvaskloven.

Det følger af straffelovens § 152, at det er strafbart for en person, der virker i offentlig tjeneste eller udfører et offentligt hverv, uberettiget at videregive eller udnytte fortrolige oplysninger, som vedkommende har tilegnet sig som led i sin stilling. Overtrædelse af denne bestemmelse kan sanktioneres med bøde eller fængsel indtil seks måneder. I medfør af retsplejelovens § 129 finder denne bestemmelse tilsvarende anvendelse på advokater. Det kan dermed udledes af straffelovens § 152, at en advokat kan ifalde straf, såfremt vedkommende videregiver en klients oplysninger til et pengeinstitut uden forudgående samtykke fra klienten, idet sådanne oplysninger betragtes som fortrolige. Tavshedspligten omfatter enhver oplysning, der vedrører klientforholdet, hvilket indebærer, at tavshedspligten tillige omfatter det forhold, at en klient overhovedet har anmodet om eller modtaget juridisk bistand fra advokaten.¹⁰³ Modsætningsvis kan det udledes af straffelovens § 152, at strafansvar ikke kan statueres, såfremt klienten har afgivet et forudgående og gyldigt samtykke til videregivelse af de pågældende oplysninger.

Straffelovens § 152 e indeholder imidlertid en række undtagelser som muliggør, at oplysninger om en klient kan videregives uden samtykke fra klienten. I medfør af straffelovens § 152 e, stk. 1, nr. 1 viger advokatens tavshedspligt i det omfang, hvor der består en pligt til at videregive oplysningerne. Det udledes af lovbemærkningerne, at dette omfatter tilfælde, hvor en part er forpligtet til at

¹⁰³ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 335-336

videregive oplysningerne som følge af gældende ret.¹⁰⁴ En videregivelse af en klients identitetsoplysninger vil således være mulig og lovlig, såfremt der foreligger en lovhjemmel på området. På nuværende tidspunkt eksisterer der imidlertid ingen lovbestemmelse, der forpligter advokater til at videregive sådanne oplysninger til pengeinstitutter. Dette betyder derfor, at advokater fortsat er underlagt tavshedspligt i henhold til identitetsoplysninger på sine klienter, og det er således ikke muligt for advokaten at videregive disse oplysninger uden at bryde tavshedspligten. Det følger endvidere af straffelovens § 152 e, stk. 1, nr. 2, at advokatens tavshedspligt viger i de tilfælde, hvor der handles i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv. Det udledes af lovbemærkningerne til denne bestemmelse, at undtagelsen er et supplement til de almindelige objektive straffrihedsgrunde.¹⁰⁵ Det vurderes imidlertid, at videregivelse af identitetsoplysninger på en klient ikke kan anses for at være omfattet af denne bestemmelses stk. 1, nr. 2. Dette begrundes med, at undtagelsesbestemmelsen alene omfatter ekstraordinære situationer, hvor en videregivelse af fortrolige oplysninger er nødvendig for at afværge en alvorlig fare. I tilfælde, hvor en klients identitetsoplysninger efterspørges af hensyn til overholdelse af hvidvasklovens krav, vurderes der imidlertid ikke at foreligge en sådan umiddelbar eller konkret fare af en karakter, der kan sidestilles med de situationer, som bestemmelsen har til hensigt at omfatte. Der er snarere tale om hensyn af administrativ og risikobaseret karakter, som ikke i sig selv giver anledning til at tilsidesætte tavshedspligten. Undtagelsesbestemmelsen i straffelovens § 152, stk. 1, nr. 2 er derfor som udgangspunkt ikke anvendelig i relation til advokaters videregivelse af oplysninger om en klients identitet.

Det konstateres dermed på baggrund af ovenstående betragtninger, at tavshedspligten medfører en begrænsning i henhold til en advokats videregivelse af identitetsoplysninger om en klient, som er reel ejer af midler på en samle klientbankkonto, til det kontoførende pengeinstitut. Pengeinstitutter kan dermed ikke opnå et tilstrækkeligt kendskab til advokaters klienter, og dermed vil pengeinstitutter ikke have mulighed for efterleve sine forpligtelser i henhold til hvidvaskloven.

3.2. Lovforslag om samle klientbankkonto

Som følge af dokumentaren *Den sorte svane* er den danske regering blevet særligt opmærksom på den risiko, som er forbundet med samle klientbankkontosystemet. Regeringen har på baggrund af

¹⁰⁴ Lovforslag nr. 6 fremsat d. 2. oktober 1985, s. 275

¹⁰⁵ Lovforslag nr. 6 fremsat d. 2. oktober 1985, s. 276

dette fremsat et lovforslag vedrørende tilføjelse af en bestemmelse til den gældende hvidvasklov, navnlig § 38 b.¹⁰⁶ Formålet med den foreslåede bestemmelse er at minimere risikoen for, at advokaters samlektientbankkonti misbruges til hvidvask eller terrorfinansiering.¹⁰⁷ Lovforslaget er endnu ikke vedtaget, men nærværende afhandling inddrager og foretager en retsdogmatisk analyse af den foreslåede bestemmelse med det formål at belyse, hvordan bestemmelsen potentielt kan påvirke pengeinstitutters efterlevelse af forpligtelserne i hvidvaskloven.

3.2.1. Hvidvasklovens § 38 b

I medfør af den foreslåede § 38 b, stk. 1 i hvidvaskloven, er advokater forpligtet til at indhente identitetsoplysninger på de reelle ejere af betroede midler, som indsættes på en samlektientbankkonto, uanset om advokatens bistand falder inden for anvendelsesområdet i hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13. Det følger af lovbemærkningerne, at hvis klienten er en fysisk person, skal udtrykket *reelle ejere* forstås i overensstemmelse med hvidvasklovens § 2, nr. 9, hvorefter den reelle ejer er den fysiske person, på hvis vegne en transaktion eller aktivitet gennemføres. Det følger endvidere af lovbemærkningerne, at såfremt klienten er en juridisk person, skal udtrykket *reelle ejere* forstås i overensstemmelse med hvidvasklovens § 2, nr. 9, litra a-c, hvorefter den reelle ejer er den eller de fysiske personer, som i sidste ende direkte eller indirekte kontrollerer eller ejer den juridiske person. I medfør af lovbemærkningerne skal *identitetsoplysninger* forstås i overensstemmelse med hvidvasklovens § 11, hvorefter identitetsoplysninger omfatter navn og CPR-nummer eller lignende identifikationsnummer, hvis vedkommende ikke har et CPR-nummer, jf. hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 1, litra a.¹⁰⁸ Ved *betroede midler* forstås de midler, som advokaten har modtaget på vegne af en klient som led i sin advokatvirksomhed, herunder som led i sin udførelse af en opgave for klienten, jf. klientkontovedtægtens § 2.

I den foreslåede § 38 b, stk. 2 i hvidvaskloven fastslås det, at advokater er forpligtet til at gennemføre rimelige foranstaltninger for at kontrollere identiteten af de reelle ejere, således at advokaten med sikkerhed ved, hvem den eller de reelle ejere er. Denne bestemmelse tydeliggør, at advokater ikke alene skal indhente identitetsoplysninger om de reelle ejere, men disse er ligeledes forpligtet til at kontrollere oplysningerne. De identitetsoplysninger, der skal indhentes om den eller de reelle ejere af

¹⁰⁶ Høringsportalen: Udkast til forslag til lov om ændring lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven), publiceret d. 9. september 2024, s. 3

¹⁰⁷ Lovforslag nr. L 193 som fremsat d. 9. april 2025, s. 3

¹⁰⁸ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 336

midlerne, skal verificeres af advokaten på grundlag af dokumenter, data eller andre pålidelige oplysninger.¹⁰⁹ Ved *rimelige foranstaltninger* forstås, at der kan indhentes legitimationsdokumenter fra en pålidelig og uafhængig kilde, hvilket i praksis kan omfatte kopi af pas.¹¹⁰ Ved udtrykket *med sikkerhed ved* skal forstås, at der ikke må foreligge omstændigheder, der kan give anledning til tvivl om rigtigheden af identitetsoplysningerne på den eller de reelle ejere.¹¹¹

Af den foreslåede § 38 b, stk. 3, 1. pkt. følger det afslutningsvist, at advokater pålægges en forpligtelse til at stille identitetsoplysningerne og kopi af dokumenter, data eller oplysninger, som er anvendt som følge af stk. 2, til rådighed for det kontoførende pengeinstitut. Disse oplysninger skal stilles til rådighed uden ugrundet ophold. Ved *uden ugrundet ophold* forstås, at advokaten skal stille oplysningerne til rådighed for pengeinstituttet i tidsmæssig sammenhæng med, at klientens midler indsættes på kontoen. Det følger af lovbemærkningerne, at videregivelsen skal ske samme dag, som midler indsættes på en samlekliebankkonto, hvilket skal sikre aktualiteten i pengeinstitutteres oversigt over reelle ejere af midler på en samlekliebankkonto.¹¹² I særlige tilfælde har advokaten mulighed for at stille oplysningerne til rådighed inden for en rimelig frist, forudsat at pengeinstituttet uden ugrundet ophold har modtaget en skriftlig meddelelse om, hvilke forhold der ligger til grund herfor, jf. hvidvasklovens § 38 b, stk. 3, 2. pkt. Bestemmelsen anerkender således, at der kan være visse situationer, hvor der er behov for en kortvarig udsættelse af fristen for videregivelse. Denne fleksibilitet kan være relevant i situationer, hvor de indhentede oplysninger endnu ikke er kontrolleret og vurderet som troværdige. I medfør af lovbemærkningerne til hvidvasklovens § 38 b, stk. 3, 2. pkt. kan tilgængeliggørelsen udelukkende påberåbes i de tilfælde, hvor der vurderes at være en anerkendelsesværdig grund. Det fremgår ikke tydeligt af lovbemærkningerne, hvilke situationer der vurderes at være omfattet af betegnelsen *anerkendelsesværdig grund*, hvorfor det må være mest nærliggende at antage, at det skal være op til det enkelte advokatselskab at vurdere, hvorvidt en situation er omfattet af betegnelsen. Hvidvasklovens § 38 b, stk. 3, 2. pkt. sikrer, at pengeinstitutter kan dokumentere over for Finanstilsynet, hvorfor oplysninger om de reelle ejere ikke var tilgængelige for det pågældende pengeinstitut i umiddelbar tidsmæssig sammenhæng med indbetalingen af midlerne, når Finanstilsynet fører tilsyn med et pengeinstituts overholdelse af hvidvaskloven.¹¹³

¹⁰⁹ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 336

¹¹⁰ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 100

¹¹¹ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 336

¹¹² Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 336-337

¹¹³ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 337

Eftersom den foreslåede § 38 b, stk. 3 medfører en forpligtelse for advokater til at videregive identitetsoplysninger om klienter, der har midler indestående på en samle klientbankkonto, til det kontoførende pengeinstitut, har pengeinstituttet mulighed for at gennemføre det der svarer til lempede kundekendskabsprocedurer på disse klienter, jf. hvidvasklovens § 21.¹¹⁴

En vedtagelse af den foreslåede bestemmelse vil således indebære en udvidelse af advokaters pligter i henhold til hvidvaskloven, idet denne pålægger advokaterne en pligt til at indhente identitetsoplysninger på samtlige klienter. Denne udvidelse af advokaternes forpligtelser bidrager til at risikoen for at overse potentielle hvidvaskaktiviteter minimeres.

Det følger af hvidvasklovens § 14, stk. 5, at hvis kravene i lovens § 11, stk. 1, nr. 1-4 ikke opfyldes, er pengeinstituttet forpligtet til at afbryde eller afvikle den etablerede forretningsforbindelse. Identitetsoplysninger og kontrol dokumenter er omfattet af hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 1 og 2, hvorfor et pengeinstitut som udgangspunkt er forpligtet til at afbryde eller afvikle forretningsforbindelsen med en advokat, såfremt advokaten ikke videregiver disse oplysninger på sine klienter. Imidlertid følger det af lovbemærkningerne til lovforslaget, at pengeinstitutterne bør være påpasselig med at spærre for en advokats ind- og udbetalinger af midler på en samle klientbankkonto alene med henvisning til, at advokaten ikke stiller identitetsoplysninger og kontrol dokumenter til rådighed inden for rimelig tid. Der foreligger en række væsentlige grunde til, at pengeinstitutter som udgangspunkt bør undlade at spærre for ind- og udbetalinger til og fra en samle klientbankkonto alene som følge af, at disse oplysninger ikke er videregivet inden for en rimelig frist. Der skal i sådanne tilfælde tages hensyn til, at der i nogle tilfælde kan være sket betaling af en retsafgift i forbindelse med anlæggelse af en retssag med meget kort varsel, og der i andre tilfælde kan være tale om en indbetaling, som advokaten ikke har anmodet om eller været bekendt med. Lovbemærkningerne fastslår endvidere, at såfremt en advokat gentagende gange undlader at stille identitetsoplysninger og kontrol dokumenter til rådighed inden for rimelig tid, eller i en konkret sag undlader at stille disse oplysninger til rådighed uden, at der foreligger en saglig hindring herfor, bør pengeinstituttet nøje overveje, hvilken reaktion som er hensigtsmæssig at iværksætte over for den pågældende advokat. Dette kan omfatte en vurdering af, hvorvidt forretningsforbindelsen skal afbrydes eller afvikles i henhold til hvidvasklovens §§ 14, stk. 5 eller 15.¹¹⁵

¹¹⁴ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 120

¹¹⁵ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 337

3.2.2. Konsekvenser som følge af lovforslaget

Vedtagelsen af lovforslaget vil medføre en række konsekvenser for advokater. Advokater er, som behandlet i afsnit 3.1.5, underlagt tavshedspligt, hvilket begrænser advokaters mulighed for at videregive identitetsoplysninger til det kontoførende pengeinstitut. Lovforslaget vil indføre en specifik hjemmel i hvidvasklovens § 38 b, stk. 3, der forpligter advokater til at videregive identitetsoplysninger samt relevante verifikationsdokumenter til det kontoførende pengeinstitut. I henhold til straffelovens § 152 e, stk. 1, nr. 1 er advokater ikke underlagt tavshedspligt i de tilfælde, hvor advokater er forpligtet til at videregive oplysninger i medfør af gældende ret. Vedtagelsen af lovforslaget indebærer derfor, at advokater vil kunne videregive sine klienters identitetsoplysninger lovligt.

Lovforslaget vil medføre en administrativ byrde for advokater, eftersom disse skal anvende ressourcer til at udføre processen i relation til videregivelse til pengeinstitutter. Lovforslaget vil endvidere medføre en administrativ byrde som følge af, at advokater er forpligtet til at indhente, kontrollere og opbevare identitetsoplysninger på samtlige klienter, der har midler stående på en samleklientbankkonto. Det vurderes, at advokater vil blive påvirket betydeligt i de tilfælde, hvor advokater yder en bistand, der ikke er omfattet af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13, idet advokater ikke allerede er forpligtet til at indhente identitetsoplysninger på disse klientforhold. I de tilfælde, hvor advokater yder en bistand, der omfattet af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13, er advokater allerede forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer på sine klienter i henhold til hvidvaskloven og dermed forudsættes, at der allerede er indhentet identitetsoplysninger på klienterne.¹¹⁶

Lovforslaget får ligeledes betydning for pengeinstitutter. Dette vil fremme muligheden for at pengeinstitutter kan efterleve hvidvasklovens forpligtelser, særligt i relation til kundekendskabsprocedurer. Pengeinstitutter er forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer på de klienter, der har midler indestående på samleklientbankkonti, uagtet at de pågældende personer ikke formelt kan kvalificeres som et pengeinstituts direkte kunde, jf. afsnit 3.1.3. Pengeinstitutter har hidtil haft begrænset indsigt i, hvem der er den eller de reelle ejere af midlerne på en samleklientbankkonto som følge af advokatens tavshedspligt. En vedtagelse af lovforslaget vil medføre, at pengeinstitutter får stillet klienters identitetsoplysninger til rådighed. Det

¹¹⁶ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 124

følger af lovbemærkningerne, at lovforslaget ikke forventes at medføre administrative konsekvenser for pengeinstitutter, idet disse allerede er forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer på de reelle ejere af midlerne af en samlekliebankkonto.¹¹⁷ Imidlertid vurderes det, at pengeinstitutter pålægges en betydelig administrativ byrde i praksis, eftersom disse ikke tidligere har haft mulighed for at indhente oplysninger om en advokats klienter, hvorfor pengeinstitutter derfor skal indhente og arkivere samtlige klienters identitetsoplysninger i sine systemer, når lovforslaget træder i kraft. Derudover angiver lovforslaget ikke, at pengeinstitutter kan lægge dokumenterne, som advokaten videregiver, til grund for sin kundekendskabsprocedurer, hvorfor pengeinstitutter er forpligtet til at gennemføre disse. Dette indebærer således, at pengeinstitutter skal kontrollere klienters identitet på baggrund af dokumenter, data eller oplysninger, jf. hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 3, hvilket vil kræve betydelige ressourcer. Særligt i implementeringsfasen vil ressourceforbruget være omfattende, da der hidtil ikke er blevet foretaget kundekendskabsprocedurer på advokaters klienter. Derudover vil det være nødvendigt løbende at opdatere de gennemførte kundekendskabsprocedurer i medfør af hvidvasklovens § 7, stk. 1, 3. pkt., hvilket ligeledes vil kræve ressourcer.

Det kan endvidere blive relevant for pengeinstitutterne og advokaterne at udvikle og etablere en fælles dataplatform med henblik på at muliggøre udvekslingen af identitetsoplysninger og kontroldokumenter vedrørende klienterne. Hvis en sådan løsning vælges, vil dette medføre økonomiske konsekvenser, hvilket primært vil bestå af implementerings- og driftsomkostninger.¹¹⁸

Lovforslaget vil endvidere medføre negative administrative konsekvenser for borgerne, idet disse skal afgive identitetsoplysninger og kontroldokumenter til advokater i de tilfælde, hvor de har midler indestående på en advokats samlekliebankkonto.¹¹⁹

3.3. Delkonklusion

Det kan på baggrund af det forudgående konstateres, at pengeinstitutter er forpligtet til at indhente identitetsoplysninger på de klienter, der har midler indestående på en advokats samlekliebankkonto, eftersom disse klienter betragtes som reelle ejere af midlerne på en sådan kontotype, jf. hvidvasklovens § 2, stk. 1, nr. 9. Indhentelsen af disse oplysninger vanskeliggøres imidlertid af advokatens tavshedspligt, der forhindrer advokater i at videregive oplysninger om en klient.

¹¹⁷ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 124

¹¹⁸ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 124

¹¹⁹ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 131

Straffelovens § 152 e fastslår, at der er en række undtagelser, der kan muliggøre en videregivelse af oplysninger om en klient. Det må imidlertid konstateres, at undtagelsesbestemmelserne i straffelovens § 152 e, som udgangspunkt ikke finder anvendelse i relation til identitetsoplysninger om en klient. Dette indebærer dermed, at pengeinstitutter kan have vanskeligt ved at efterleve sine forpligtelser i medfør af hvidvaskloven.

Denne foreslåede § 38 b i hvidvaskloven vil eliminere den retlige barriere, idet denne indfører en hjemmel til, at advokater skal videregive identitetsoplysninger om en klient, der betragtes som reel ejer af midler på en samle klientbankkonto. Dette vil indebære, at det kontoførende pengeinstitut får videregivet de oplysninger, som dette er forpligtet til at indhente i medfør af hvidvasklovens § 2, stk. 1, nr. 9.

Derudover kan det konstateres, at lovforslaget vil medføre en række konsekvenser. Advokater vil være forpligtet til at indhente og videregive identitetsoplysninger på klienter, der har midler indestående på en samle klientbankkonto. Pengeinstitutter vil være forpligtet til at allokere betydelige ressourcer til gennemførelse af kundekendskabsprocedurer på advokaters klienter, særligt i implementeringsfasen.

Kapitel 4

Der foreligger på nuværende tidspunkt ingen retspraksis, der specifikt vedrører problemstillinger i relation til anvendelsen af samle klientbankkonti. Dette beror på, at de retslige spørgsmål, der aktualiseres i denne sammenhæng, først for nylig er blevet genstand for lovgivningsmæssig og samfundsmæssig opmærksomhed, navnlig som følge af dokumentaren *Den sorte svane* og det deraf afledte lovforslag.¹²⁰

Som følge af fraværet af retspraksis på området baseres nærværende afhandling derfor på to hypotetiske cases, der har til formål at illustrere og analysere de praktiske og juridiske udfordringer, som kan opstå i samspillet mellem advokatens tavshedspligt og pengeinstitutters forpligtelser i henhold til hvidvaskloven. Det forudsættes i den forbindelse, at det fremsatte lovforslag vedrørende tilføjelsen af § 38 b i hvidvaskloven er trådt i kraft, således analysen kan belyse de potentielle implikationer af den nye regulering i en fremtidig juridisk kontekst.

Nærværende kapitel vil således analysere to cases. Disse cases omhandler forskellige problemstillinger som kan opstå i relation til samspillet mellem advokatselskabers og pengeinstitutters forpligtelser. Case 1 omhandler en situation, hvor pengeinstitutter er forpligtet til at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer, mens case 2 omhandler en situation, hvor advokaten ikke videregiver en klients identitetsoplysninger og dertilhørende kontroldokumenter rettidigt.

4.1. Case 1

4.1.1. Sagens omstændigheder (faktum)

En klient kontakter et advokatselskab med ønsket om juridisk bistand til at håndtere stiftelse af et selskab. Advokatselskabet modtager som led i sin advokatvirksomhed kr. 40.000, hvilket er kapitalindskuddet i anpartsselskabet, som klienten ønsker at etablere. Advokatselskabet modtager de betroede penge, og disse midler indsættes på advokatselskabets konto. Advokatselskabet anvender en samle klientbankkonto hos et pengeinstitut til at administrere de betroede midler for sine klienter. Efter klienten har indbetalt de pågældende midler til advokatselskabets samle klientbankkonto,

¹²⁰ Høringsportalen: Udkast til forslag til lov om ændring lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven) som er publiceret d. 9. september 2024, s. 3

påbegyndes den juridiske bistand relateret til etableringen af selskabet. Pengeinstituttets overvågningssystem genererer en alarm på advokatselskabets samlekklientbankkonto som følge af, at advokatselskabet modtager en overførsel fra et land, som er opført på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande.

4.1.2. Anvendte retsregler (jus)

Det følger af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 1, at pengeinstitutter er omfattet af hvidvaskloven og dermed er underlagt forpligtelserne i denne lov. Pengeinstitutter er forpligtet til at gennemføre de skærpede kundekendskabsprocedurer som fremgår af hvidvasklovens § 17, stk. 2 og yderligere risikobegrænsende foranstaltninger, når deres kunder gennemfører transaktioner, som involverer lande, der er opført på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande, jf. hvidvasklovens § 17, stk. 3. I forlængelse af dette, fastslår hvidvasklovens § 25, stk. 1, at pengeinstitutter er underlagt en pligt til at undersøge baggrunden for og formålet med transaktioner, transaktionsmønstre og aktiviteter, hvor der kan være mistanke om eller rimelig grund til at formode, at disse har eller har haft tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering.

Det følger endvidere af hvidvasklovens §§ 14, stk. 5 og 15, at såfremt kundekendskabsprocedurer ikke kan gennemføres, er pengeinstitutter forpligtet til at afbryde eller afvikle forretningsforbindelsen, og derefter må der ikke gennemføres yderligere transaktioner. Herefter skal det undersøges, hvorvidt der skal foretages underretning af kundeforholdet i medfør af hvidvasklovens § 26, jf. hvidvasklovens § 24, stk. 5, 2. pkt.

4.1.3. Retsanvendelse (subsumption)

Som følge af at advokatselskabet modtager en transaktion, som involverer et land, der er opført på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande, er pengeinstituttet forpligtet til at gennemføre de skærpede kundekendskabsprocedurer som fremgår af hvidvasklovens § 17, stk. 2 samt iværksætte yderligere risikobegrænsende foranstaltninger, jf. hvidvasklovens § 17, stk. 3. Klienten betragtes som den reelle ejer af de indgåede midler, hvorfor det vil være klienten, som kundekendskabsprocedurer og yderligere risikobegrænsende foranstaltninger skal gennemføres på.

Hvidvasklovens § 17, stk. 2, nr. 1-6 indeholder en udtømmende liste vedrørende omfanget af de skærpede kundekendskabsprocedurer, hvilket er behandlet i afsnit 2.5.5. Det kan imidlertid være

vanskeligt for pengeinstituttet at efterleve disse forpligtelser, idet klientens midler indgår på advokatselskabets samlekliebankkonto, og derved kan det være vanskeligt for pengeinstituttet at identificere, hvilke midler der tilhører den pågældende klient. Det fremgår imidlertid af lovbemærkningerne, at såfremt der alene er tale om en reel ejer med øget risiko, vil det udgøre en rimelig foranstaltning at kontrollere dennes identitet i overensstemmelse med hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 3, og endvidere vil det være nødvendigt at indhente viden om midlernes oprindelse i henhold til hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 4.¹²¹ Pengeinstituttet er allerede i besiddelse af oplysningerne i hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 3 som følge af forpligtelsen i hvidvasklovens § 38 b, stk. 3 vedrørende advokaters indhentelse og videregivelse af identitetsoplysninger i henhold til klienter. Pengeinstituttet mangler derfor at indhente dokumentation for midlernes oprindelse i medfør af hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 4.

Det udledes af lovbemærkningerne til hvidvasklovens § 17, stk. 3, at der overlades et skøn til pengeinstituttet ved vurderingen af, hvilke supplerende og skærpende elementer som skal anvendes, når transaktioner involverer lande, der er opført på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande.¹²² Imidlertid fastsætter hvidvasklovens § 17, stk. 3, nr. 1-3 en række specifikke foranstaltninger, hvoraf de risikobegrænsende foranstaltninger skal bestå i en eller flere af disse. Pengeinstituttet beslutter sig for at anvende den skærpede foranstaltning i hvidvasklovens § 17, stk. 3, nr. 1 som fastslår, at der kan anvendes supplerende elementer af skærpede kundekendskabsprocedurer, hvorefter pengeinstituttet ønsker at indhente oplysninger om den pågældende transaktion. Dette skal ses i sammenhæng med, at hvidvasklovens § 25, stk. 1 pålægger pengeinstituttet en undersøgelsespligt i situationer, hvor der kan være mistanke om eller rimelig grund til at formode, at transaktionen har tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering. Lande, der figurerer på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande, betragtes som lande med øget risiko, idet der foreligger strategiske mangler i bekæmpelsen af hvidvask og terrorfinansiering. Dette indebærer, at der foreligger en rimelig grund til at formode, at midlerne kan have tilknytning til kriminelle forhold. Det vurderes derfor, at pengeinstituttet er forpligtet til at indhente oplysninger om den pågældende transaktion.

¹²¹ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 111-112

¹²² Lovforslag nr. 204 fremsat d. 13. marts 2019, s. 48-49

Pengeinstituttet er herefter underlagt en noteringspligt i medfør af hvidvasklovens § 25, stk. 3, eftersom undersøgelsespligten anvendes i henhold til den pågældende transaktion. Dette indebærer, at pengeinstituttet er forpligtet til at opbevare og notere resultaterne af den undersøgelse, som pengeinstituttet har foretaget i medfør af hvidvasklovens § 25, stk. 1.

Det kan på baggrund af de ovenstående betragtninger fastslås, at pengeinstituttet er forpligtet til at indhente oplysninger om den pågældende transaktion samt midlernes oprindelse. Pengeinstitutter kontakter derfor advokatselskabet og anmoder i denne forbindelse om yderligere oplysninger om klientens transaktion og midlernes oprindelse. Som konsekvens heraf aktualiseres et lovgivningsmæssigt dilemma for advokatselskabet, idet det må overvejes, i hvilket omfang og under hvilke forudsætninger videregivelse af sådanne oplysninger kan anses for retmæssig.

Advokatselskabet er underlagt tavshedspligt i henhold til alle oplysninger, der er erhvervet under sit virke for klienten, jf. straffelovens § 152, stk. 1 og retsplejelovens § 129. Advokatselskabet er således forhindret i at videregive oplysninger, der er indhentet som led i den bistand, der ydes til klienten. Imidlertid findes der en række undtagelser til tavshedspligten. I medfør af straffelovens § 152 e, stk. 1, nr. 1 kan advokaters tavshedspligt fraviges, såfremt advokatselskabet er forpligtet til at videregive oplysninger i henhold til gældende ret. Det følger af hvidvasklovens § 38 b, at advokater er forpligtet til at videregive identitetsoplysninger og dertilhørende kontrol dokumenter på sine klienter.¹²³ Denne bestemmelse begrænser videregivelsen af oplysninger til at omfatte identitetsoplysninger og kontrol dokumenter, hvorfor advokater ikke har mulighed for at videregive øvrige oplysninger vedrørende sine klienter. Bestemmelsen indeholder dermed ikke den fornødne lovhjemmel til, at advokatselskabet kan videregive oplysninger om den pågældende transaktion og midlernes oprindelse.

Det følger endvidere af straffelovens § 152 e, stk. 1, nr. 2, at advokaters tavshedspligt ikke gælder i situationer, hvor advokatselskabet *handler i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse*. Det følger af lovbemærkningerne, at dette er et supplement til de objektive straffrihedsgrunde.¹²⁴ Bestemmelsen fungerer dermed som en præcisering og udvidelse af det strafferetlige grundlag for undtagelser fra tavshedspligten i særligt tungtvejende tilfælde. Dette indebærer, at advokatselskabet

¹²³ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 93

¹²⁴ Lovforslag nr. 6 fremsat d. 2. oktober 1985, s. 276

kan videregive oplysninger om klientens transaktioner, såfremt dette er en nødvendighed for at beskytte en væsentlig offentlig interesse, såsom forhindring af alvorlig kriminalitet. Det forhold, at en transaktion involverer et land, der er opført på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande, indebærer ikke i sig selv, at advokatselskabet er berettiget til at videregive oplysninger om den pågældende klient eller transaktion. Et lands tilstedeværelse på den nævnte liste indikerer udelukkende, at landet udgør en forøget risiko som følge af identificerede strategiske mangler i dets nationale rammer for bekæmpelse af hvidvask og terrorfinansiering. Denne omstændighed er i sig selv ikke tilstrækkelig til, at undtagelsen i straffelovens § 152 e, stk. 1, nr. 2 kan finde anvendelse. Det vurderes således, at den undtagelse, der eventuelt kunne påberåbes som grundlag for videregivelse af oplysningerne af transaktionen og midlernes oprindelse, ikke finder anvendelse i den foreliggende situation. Der foreligger således ikke den fornødne lovhjemmel for nuværende i henhold til advokatselskabets videregivelse af oplysninger, som pengeinstituttet er forpligtet til at indhente i medfør af hvidvasklovens § 17, stk. 3.

Det følger modsætningsvist af straffelovens § 152, at en advokat har mulighed for at videregive oplysninger om en klient, såfremt klienten har afgivet et forudgående samtykke hertil. Advokatselskabet retter derfor henvendelse til sin klient med henblik på at indhente oplysninger om den pågældende transaktion og midlernes oprindelse, som det kontoførende pengeinstitut har anmodet om som led i gennemførelsen af skærpede kundekendskabsprocedurer i medfør af hvidvaskloven. Klienten indleverer en forklaring vedrørende den pågældende transaktion og midlernes oprindelse til advokatselskabet, hvorefter advokatselskabet anmoder klienten om samtykke til, at disse oplysninger kan videregives til det kontoførende pengeinstitut. Klienten meddeler imidlertid, at vedkommende ikke ønsker, at det kontoførende pengeinstitut får indsigt i oplysningerne, og giver samtidig udtryk for manglende forståelse for, hvorfor en sådan videregivelse er nødvendig. På baggrund af dette vurderer advokatselskabet og pengeinstituttet, at det ikke er muligt at opnå en lovlig videregivelse af disse oplysninger. Som følge heraf har pengeinstituttet ikke mulighed for at opnå tilstrækkelig indsigt i den pågældende transaktion, og det vil ligeledes ikke være muligt for pengeinstituttet at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer på den reelle ejer af midlerne, hvilket pengeinstituttet er forpligtet til at gennemføre i medfør af hvidvasklovens § 17, stk. 3.

I medfør af hvidvasklovens § 14, stk. 5 er pengeinstituttet forpligtet til at afbryde eller afvikle en forretningsforbindelse, såfremt kravene i hvidvasklovens § 11, stk. 1, nr. 1-4 og stk. 2 og 3 ikke kan efterleves. Det følger af hvidvasklovens § 11, stk. 3, at omfanget af kundekendskabsprocedurer skal gennemføres ud fra en risikovurdering. Det udledes således af denne bestemmelse, at denne indeholder en henvisning til skærpede kundekendskabsprocedurer i hvidvasklovens § 17. I situationer, hvor pengeinstituttet i medfør af hvidvasklovens § 17, stk. 3 er forpligtet til at indhente supplerende oplysninger som led i skærpede kundekendskabsprocedurer, og disse oplysninger ikke kan tilvejebringes, vil dette således medføre, at betingelserne i § 11, stk. 3 ikke anses for opfyldt. Pengeinstituttet er derfor forpligtet til at afvikle den pågældende forretningsforbindelse.

Det udledes imidlertid af lovbemærkningerne, at alle muligheder for at gennemføre kundekendskabsprocedurer skal være udtømt, forinden forretningsforbindelsen må afbrydes eller afvikles.¹²⁵ I den foreliggende situation er det ikke muligt for pengeinstituttet at efterleve sin forpligtelse om skærpede kundekendskabsprocedurer ad anden vej, idet pengeinstituttet udelukkende besidder identitetsoplysninger og dertilhørende kontroldokumenter på den pågældende klient.

Som følge af at klientens midler indestår på advokatselskabets samlekklientbankkonto, vil det være forretningsforbindelsen med advokatselskabet, der skal vurderes i forhold til eventuel afvikling. Det vurderes imidlertid, at det ikke kan tilregnes advokatselskabet, at de skærpende kundekendskabsprocedurer ikke kan gennemføres i henhold til klienten, eftersom advokatselskabet har forsøgt at opnå samtykke til videregivelse af oplysningerne uden held. En afvikling af forretningsforbindelsen med advokatselskabet må derfor anses for ikke at udgøre en rimelig og proportionel foranstaltning i lyset af omstændighederne. Ifølge lovbemærkningerne skal der iværksættes passende foranstaltninger, såfremt der ikke foretages afvikling af forretningsforbindelsen.¹²⁶ Lovbemærkningerne til hvidvasklovens § 38 b¹²⁷ fastslår ikke, hvilke konkrete og egnede foranstaltninger et pengeinstitut bør iværksætte i de tilfælde, hvor de fornødne kundekendskabsoplysninger ikke er tilvejebragt i relation til en klient, som har midler indestående på en samlekklientbankkonto. En retsdogmatisk analyse af hvidvasklovens §§ 14, stk. 5 og 15, må imidlertid føre til den fortolkning, at det inden for rammerne af gældende ret vil være en forholdsmæssig og saglig begrundet foranstaltning, at pengeinstituttet begrænser advokatselskabets

¹²⁵ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 108

¹²⁶ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 108

¹²⁷ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 335-337

adgang til at modtage yderligere midler eller foretage dispositioner vedrørende den pågældende klient. En sådan reaktion må anses for at være i overensstemmelse med lovgivers intention om effektiv risikominimering i overensstemmelse med hvidvasklovens formål.

Det skal samtidig undersøges, hvorvidt der skal foretages en underretning efter hvidvasklovens § 26, jf. hvidvasklovens § 14, stk. 5, 2. pkt. Der skal foretages en underretning til Hvidvasksekretariatet, såfremt pengeinstituttet har en mistanke om eller rimelig grund til at formode, at en transaktion eller midler har tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering, jf. hvidvasklovens § 26. Derudover skal der ligeledes foretages en underretning, såfremt en mistanke ikke kan afkræftes.¹²⁸ Som led i denne vurdering tillægges det betydning, at den pågældende klient har udtrykt villighed til at samarbejde med det advokatselskab, som vedkommende har en relation til, og endda indleveret oplysninger og dokumentation vedrørende transaktionen og midlernes oprindelse. Klienten har derimod ingen forretningsmæssig relation til det kontoførende pengeinstitut og har derfor modsat sig, at oplysningerne og dokumentationen videregives hertil. Dette forhold må anses for at tale imod en mistanke om, at transaktionen har tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering, eftersom det forekommer usandsynligt, at en klient, som handler i strid med hvidvaskloven, ville udvise en sådan grad af samarbejdsvillighed over for advokatselskabet. Advokatselskabet har endvidere på baggrund af de foreliggende oplysninger og den tilhørende dokumentation foretaget en vurdering, hvorefter der ikke foreligger mistanke eller rimelig grund til at antage, at der er tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering. Uanset at pengeinstituttet som følge af manglende samtykke ikke har mulighed for selvstændigt at opnå indsigt i oplysningerne, kan forholdet, henset til klientens samarbejdsvilje og advokatselskabets risikovurdering, ikke i sig selv anses for at give anledning til mistanke i medfør af hvidvasklovens § 26. Det vurderes på baggrund af disse betragtninger, at pengeinstituttet ikke er forpligtet til at foretage en underretning til Hvidvasksekretariatet.

¹²⁸ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 127

4.2. Case 2

4.2.1. Sagens omstændigheder (faktum)

Et advokatselskab administrerer en samle klientbankkonto, hvor flere klienters midler er indsat. Advokatselskabet får en række nye klienter på én dag, som indsætter midler på advokatselskabets samle klientbankkonto. Advokatselskabet har travlt på kontoret den pågældende dag som følge af de nye klienter, hvorfor der sker en forglemmelse i henhold til videregivelse af identitetsoplysninger og kontroldokumenter på de nye klienter den samme dag, som midlerne indsættes. Den medarbejder, som har ansvaret herfor, videregiver derfor først disse oplysninger til det kontoførende pengeinstitut et par dage efter, at klientens midler er blevet indsat på samle klientbankkontoen.

På det tidspunkt, hvor det kontoførende pengeinstitut modtager identitetsoplysningerne på de nye klienter, foretages der screening af klienternes navne. Pengeinstituttet konstaterer herefter, at der er et såkaldt *match* i henhold til en klients navn og et navn, som figurerer på Europa-Kommissionens sanktionsliste.

4.2.2. Anvendte retsregler (jus)

I medfør af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 1 er pengeinstitutter omfattet af hvidvaskloven og dermed underlagt lovens forpligtelser.

Det er fastslået i hvidvasklovens § 38 b, stk. 3, at advokater er forpligtet til at stille identitetsoplysninger og kontroldokumenter vedrørende klienter, som har midler indestående på en samle klientbankkonto, til rådighed for det kontoførende pengeinstitut. Videregivelsen skal ske uden ugrundet ophold eller inden for rimelig tid, forudsat at advokaten uden ugrundet ophold har givet det kontoførende pengeinstitut en meddelelse herom.

Det følger af hvidvasklovens § 47, at pengeinstitutter er forpligtet til at overholde hvidvaskloven, regler udstedt i medfør af hvidvaskloven, samt love og forordninger, der indeholder regler om finansielle sanktioner mod lande, personer, grupper, juridiske enheder eller organer. Som følge heraf er pengeinstitutter forpligtet til at foretage indefrysning af midler uden ugrundet ophold, såfremt disse ejes eller besiddes af fysiske eller juridiske personer, grupper eller enheder.

Hvidvasklovens § 26 fastslår, at pengeinstitutter er forpligtet til at underrette Hvidvasksekretariatet omgående, hvis der er viden om, mistanke om eller rimelig grund til at formode, at en transaktion, midler eller en aktivitet har eller har haft tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering. I forlængelse heraf er pengeinstitutter forpligtet til at udvide overvågningen af sine kunder, når der er foretaget underretning af den pågældende kunde til Hvidvasksekretariatet, jf. hvidvasklovens § 25, stk. 2.

4.2.3. Retsanvendelse (subsumption)

Som følge af, at pengeinstituttet konstaterer, at der er et match i henhold til klientens navn og et navn, som figurerer på Europa-Kommissionens sanktionsliste, undersøger pengeinstituttet, hvorvidt der udelukkende er tale om et navnesammenfald eller om der ligeledes er tale om et identitetssammenfald.¹²⁹ Sanktionerede parters fødselsdato fremgår af Europa-Kommissionens sanktionsliste, hvorfor pengeinstituttet anvender denne som en indikation i henhold til at afklare, hvorvidt der er identitetssammenfald. Ved denne undersøgelse konstateres det, at der er identitetssammenfald mellem klienten og den sanktionerede fysiske person.

Det følger af hvidvasklovens § 47, at pengeinstituttet er forpligtet til at overholde hvidvaskloven samt love og forordninger, der indeholder regler om finansielle sanktioner mod lande, personer, grupper, juridiske enheder eller organer. Dette indebærer således, at pengeinstituttet er forpligtet til at efterleve EU's sanktionsforordninger. Pengeinstituttet må derfor hverken direkte eller indirekte stille midler eller økonomiske ressourcer til rådighed for en part, som figurerer i indefrysningstilagene til forordningerne. Denne forpligtelse omfatter et forbud mod at oprette konti, foretage investeringer, gennemføre overførsler eller på anden måde yde adgang til det finansielle system for sanktionerede parter.¹³⁰

Pengeinstituttet har ikke foretaget screening af klienten i umiddelbar tilknytning til klientens indbetaling af betroede midler på advokatselskabets samleklientbankkonto. Dette beror på, at advokatselskabet ikke har videregivet identitetsoplysninger og tilhørende kontroldokumenter rettidigt i henhold til hvidvasklovens § 38 b, stk. 3, hvorefter sådanne oplysninger skal videregives uden ugrundet ophold. Som følge af den manglende rettidige screening af klienterne, har den pågældende klient opnået adgang til det finansielle system, eftersom indbetalingen er gennemført uden indgriben

¹²⁹ Hvidvaskvejledningen, s. 142-143

¹³⁰ Hvidvaskvejledningen, s. 142-143

fra pengeinstituttet. Herved er der indirekte stillet økonomiske ressourcer til rådighed for en sanktioneret part, hvilket udgør en overtrædelse af både hvidvasklovens bestemmelser og de sanktionerede forpligtelser, som følger af EU's forordninger. Pengeinstituttet har dermed ikke efterlevet sine forpligtelser i medfør af hvidvaskloven og EU's sanktionsforordninger på baggrund af, at pengeinstituttet ikke har modtaget klientens identitetsoplysninger uden ugrundet ophold.

I medfør af EU's sanktionsforordninger, er pengeinstituttet forpligtet til at indefryse midler og økonomiske ressourcer uden ugrundet ophold, såfremt disse ejes eller kontrolleres af personer, som er opført i bilagene til forordningerne.¹³¹ Pengeinstituttet er derfor forpligtet til at indefryse den pågældende klients midler, eftersom klienten betragtes som den reelle ejer af de betroede midler på advokatselskabets samlekklientbankkonto.

Som led i denne forpligtelse skal pengeinstituttet identificere, hvilke midler på samlekklientbankkontoen der tilhører den sanktionerede klient. Eftersom pengeinstituttet ikke råder over en oversigt eller lignende, der belyser fordelingen af midlerne på samlekklientbankkontoen mellem de enkelte klienter, er det nødvendigt at indgå i et samarbejde med advokatselskabet med henblik på at klarlægge, hvilke midler der kan henføres til den sanktionerede klient. I denne situation opstår der endnu en retlig konflikt vedrørende videregivelse af oplysninger som følge af, at advokatselskabet er underlagt tavshedspligt i medfør af straffelovens § 152. I modsætning til situationen i case 1, vurderes nærværende situation at være omfattet af undtagelsen i straffelovens § 152 e, stk. 1, nr. 2. I medfør af denne undtagelsesbestemmelse kan tavshedspligten fraviges, såfremt videregivelsen af oplysninger om en klient sker som led i varetagelse af åbenbar almeninteresse. Den pågældende klient er anført på EU's sanktionsliste, eftersom vedkommende er terrorist eller formodet terrorist.¹³² Det vurderes i denne henseende, at forebyggelse og bekæmpelse af terrorfinansiering må anses for at udgøre en sådan almeninteresse, hvorfor advokatselskabet i nærværende situation lovligt kan videregive oplysninger om den pågældende klient som følge af, at situationen er omfattet af undtagelsesbestemmelsen.

Efter pengeinstituttet har modtaget oplysninger om, hvilke midler der kan henføres til den sanktionerede klient, iværksætter pengeinstituttet straks en indefrysning af de pågældende midler i

¹³¹ Lovforslag nr. L 70 fremsat d. 5. november 2024, s. 90

¹³² Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 57

overensstemmelse med de gældende sanktionsregler. Når der foretages en indefrysning af midler tilhørende en sanktioneret part, er pengeinstituttet forpligtet til at underrette Erhvervsstyrelsen herom.¹³³ I umiddelbar forlængelse af indefrysningen, foretager pengeinstituttet således en underretning til Erhvervsstyrelsen. Pengeinstituttet er desuden forpligtet til at vurdere, hvorvidt der foreligger en underretningspligt i medfør af hvidvasklovens § 26. Underretningspligten indebærer, at pengeinstituttet omgående skal underrette Hvidvasksekretariatet, hvis en transaktion har eller har haft tilknytning til hvidvask eller terrorfinansiering.¹³⁴ Pengeinstituttet er endvidere forpligtet til at underrette Hvidvasksekretariatet, såfremt mistanken om hvidvask eller terrorfinansiering ikke kan afkræftes.¹³⁵ Personer, som er opført på en sanktionsliste, er angivet på denne, fordi vedkommende mistænkes for eller forbindes med terrorfinansiering. På baggrund heraf vurderes det, at pengeinstituttet omgående skal foretage en underretning til Hvidvasksekretariatet, eftersom transaktionen sandsynligvis har tilknytning til terrorisme, og det er ikke muligt at afkræfte denne mistanke, så længe vedkommende fremgår på en sådan liste.

Når et pengeinstitut foretager en underretning af et kundeforhold, påhviler det herefter pengeinstituttet at iværksætte skærpet overvågning af det pågældende kundeforhold, jf. hvidvasklovens § 25, stk. 2.¹³⁶ Den skærpede overvågning kan indebære, at pengeinstituttet nedsætter tærskelværdierne for, hvornår pengeinstituttets overvågningssystem genererer en alarm på den pågældende kunde. I den pågældende situation vedrører underretningen advokatselskabets klient, hvorfor pengeinstituttet er forpligtet til at intensivere overvågningen af den pågældende klients transaktioner. Denne forpligtelse kan imidlertid give anledning til udfordringer for pengeinstituttet, eftersom klientens midler indsættes på en samleclientbankkonto. På en sådan type konto er klientens midler sammenblandet med øvrige klients midler, hvilket gør det vanskeligt for pengeinstituttet at gennemskue hvilke midler og transaktioner, som tilhører den pågældende klient. Som en konsekvens heraf kan det være problematisk at identificere specifikke transaktioner, der relaterer sig til den pågældende klient, hvilket potentielt kan svække effektiviteten af den udvidede overvågning.

¹³³ Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 57

¹³⁴ Lovforslag nr. L 58 fremsat d. d. 13. november 2019, s. 57

¹³⁵ Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016, s. 125

¹³⁶ Lovforslag nr. 204 fremsat d. 13. marts 2019, s. 52

4.3. Delkonklusion

På baggrund af den foregående analyse i case 1 kan det konstateres, at selvom lovforslaget afhjælper visse udfordringer, vil pengeinstitutter stadig være afskåret fra at efterleve visse forpligtelser i medfør af hvidvaskloven. Det vil ikke være muligt for pengeinstitutter at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer på advokaters klienter, der har midler stående på en samleklientbankkonto. Dette skyldes, at den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven alene etablerer hjemmel til videregivelse af identitetsoplysninger og kontroldokumenter. Advokater vil således fortsat være forpligtede til at iagttage deres tavshedspligt i forhold til øvrige klientoplysninger, herunder oplysninger om transaktioner og midlernes oprindelse, medmindre en undtagelse i straffelovens § 152 e finder anvendelse, eller der foreligger et forudgående samtykke fra klienten. Dette indskrænker pengeinstitutters mulighed for at gennemføre de nødvendige kundekendskabsprocedurer. I medfør af hvidvasklovens §§ 14, stk. 5 og 15 er pengeinstitutter i sådanne tilfælde forpligtet til at afvikle forretningsforbindelsen eller iværksætte passende foranstaltninger. Det fremgår imidlertid ikke af lovforslaget, hvordan pengeinstitutter skal agere, når kundekendskabsprocedurer ikke kan gennemføres i henhold til en klient.

Derudover kan det på baggrund af case 2 konstateres, at det er forbundet med visse problematikker for pengeinstitutter, såfremt en advokat ikke videregiver en klients identitetsoplysninger rettidigt i henhold til den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven. Dette skyldes, at pengeinstitutter er underlagt en forpligtelse til at screene sine kunder og disses transaktioner hurtigst muligt, hvilket ikke er muligt, hvis en advokat ikke efterlever sine forpligtelser. Det er endvidere vanskeligt for pengeinstitutter at udføre skærpet overvågning i medfør af hvidvasklovens § 25, stk. 2, når dette skal udføres i henhold til en klient, der har midler indestående på en samleklientbankkonto. Eftersom en sådan konto indeholder flere klienters midler, forhindres det enkelte pengeinstitut i at målrette overvågningsforanstaltningerne mod én specifik klient. Den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven adresserer ikke, hvordan pengeinstitutter skal efterleve forpligtelsen om skærpet overvågning i sådanne tilfælde, hvilket medfører en betydelig retlig usikkerhed i praksis.

Kapitel 5

Nærværende kapitel har til formål at foretage en retspolitisk analyse af den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven.¹³⁷ Det belyses af kapitel 3, at den foreslåede bestemmelse medfører forbedringer i retstilstanden sammenlignet med den nuværende retstilstand. Imidlertid belyser kapitel 4, at den foreslåede bestemmelse ikke adresserer eller afhjælper alle udfordringer vedrørende samlekliebankkonti, hvorfor der er behov for yderligere regulering. Den foreslåede bestemmelse må derfor ansues i en retspolitisk kontekst. En række af de identificerede problemstillinger anskueliggøres gennem de to hypotetiske cases, hvorfor relevante retlige betragtninger herfra inddrages i nærværende kapitel.

5.1. Retspolitiske overvejelser

Case 1 belyser, at lovforslaget ikke adresserer, hvordan pengeinstitutter skal agere i de tilfælde, hvor der foreligger en forpligtelse til at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer i henhold til hvidvasklovens § 17. Den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven indeholder alene en forpligtelse for advokater til at videregive klienternes identitetsoplysninger og de dertilhørende kontroldokumenter. Lovforslaget indeholder således ingen lovhjemmel til, at advokater kan videregive andre oplysninger om en klient. I praksis kan der imidlertid forekomme situationer, hvor et pengeinstitut er forpligtet til at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer i henhold til en advokats klient, hvilket nødvendiggør indhentelse af yderligere oplysninger om den pågældende klient med henblik på at sikre overholdelse af pengeinstitutters forpligtelser i medfør af hvidvaskloven. Den manglende regulering kan give anledning til fortolkningsmæssig usikkerhed og potentielt hæmme pengeinstitutters mulighed for at opfylde sine forpligtelser efter hvidvaskloven. Det vurderes derfor at være nødvendigt med yderligere regulering som adresserer, hvordan pengeinstitutter skal efterleve sine forpligtelser i medfør af hvidvaskloven i sådanne tilfælde.

Case 1 illustrerer endvidere, at gældende ret ikke eksplicit fastlægger, hvordan et pengeinstitut bør forholde sig i de tilfælde, hvor nødvendige oplysninger til brug for gennemførelse af kundekendskabsprocedurer ikke tilvejebringes i relation til en klient, hvis midler opbevares på en samlekliebankkonto. Efter omstændighederne vil et pengeinstitut i almindelighed være forpligtet til at afbryde, afvikle eller iværksætte passende foranstaltninger i henhold til forretningsforbindelsen,

¹³⁷ Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025, s. 335-337

jf. hvidvasklovens §§ 14, stk. 5, og 15. Imidlertid fremstår en sådan fremgangsmåde som problematisk i de tilfælde, hvor en klient nægter at udlevere de yderligere oplysninger, som pengeinstitutter er forpligtet til at indhente. Dette skyldes, at klienten i det konkrete tilfælde ikke er et pengeinstituts kunde, hvorfor en eventuel reaktion må rettes mod det underliggende kundeforhold med advokaten. Det fastslås i case 1, at det fortolkes af hvidvasklovens §§ 14, stk. 5 og 15, at en proportionel foranstaltning vil være, at det kontoførende pengeinstitut indfører begrænsninger i henhold til advokaters adgang til at modtage yderligere midler eller foretage transaktioner relateret til den pågældende klient. En sådan foranstaltning har til formål at imødegå risikoen for hvidvask i overensstemmelse med de forpligtelser, der følger af hvidvaskloven. Det må imidlertid anerkendes, at pengeinstitutter ikke med fornøden sikkerhed vil kunne fastslå, hvorvidt advokater fortsat modtager midler eller foretager dispositioner på vegne af den pågældende klient, idet en samleclientbankkonto i sin struktur ikke muliggør transparens med hensyn til fordelingen af midler mellem klienterne. På denne baggrund fremstår det nødvendigt at etablere klare lovgivningsmæssige rammer, der dels fastlægger retningslinjer for den praktiske gennemførelse af kontrollen, og dels fastsætter sanktionsmekanismer i de tilfælde, hvor advokater tilsidesætter pengeinstitutters begrænsninger og fortsat stiller kontoen til rådighed for den pågældende klient.

Case 2 belyser, at der opstår en problemstilling, når et pengeinstitut er forpligtet til at gennemføre skærpet overvågning i henhold til en advokats klient, hvis midler administreres på en samleclientbankkonto, i overensstemmelse med hvidvasklovens § 25, stk. 2. Problemstillingen kan henføres til det forhold, at klientens midler ikke fremstår som særskilte, men derimod er disse sammenblandet med øvrige klienters midler. Dette indebærer, at det kontoførende pengeinstitut er afskåret fra at opnå den nødvendige transaktionsmæssige gennemsigtighed i relation til de konkrete midler, der kan henføres til den enkelte klient. Den gældende retstilstand indeholder ingen eksplicit regulering af denne situation, hvilket giver anledning til retlig usikkerhed vedrørende pengeinstitutters mulighed for at efterleve sine forpligtelser i henhold til hvidvaskloven i sådanne tilfælde. Det bør derfor overvejes at indføre en forpligtelse i hvidvaskloven som tager stilling til problematikken. Der kunne med fordel indføres en forpligtelse i hvidvaskloven som indebærer, at advokater skal orientere pengeinstitutter om en klients transaktioner, når pengeinstitutter er forpligtet til at foretage skærpet overvågning af en klient i medfør af hvidvasklovens § 25, stk. 2. En sådan løsning vil potentiel kunne understøtte en mere effektiv risikohåndtering i pengeinstitutterne og

samtidig sikre, at advokaters tavshedspligt respekteres gennem en målrettet og proportionel afgrænset oplysningspligt.

I henhold til lovforslaget fastslår den foreslåede § 38, stk. 3 i hvidvaskloven, at advokatselskabet er forpligtet til at videregive klientens identitetsoplysninger og dertilhørende kontroldokumenter til det kontoførende pengeinstitut uden ugrundet ophold eller inden for en rimelig frist, forudsat at pengeinstituttet har modtaget en skriftlig meddelelse herom uden ugrundet ophold. I praksis kan det imidlertid være vanskeligt at vurdere, hvorvidt et pengeinstitut har modtaget identitetsoplysningerne rettidigt. Denne problematik opstår som følge af den store mængde indbetalinger, der løbende foretages på en advokats samlekliebankkonto. Midler, som overføres til en samlekliebankkonto, overføres typisk uden en umiddelbar angivelse af, hvilken klient midlerne tilhører, hvorfor det kan være komplekst for pengeinstitutter at knytte en given indbetaling til en specifik reel ejer. Dette kan potentielt medføre forsinkelser i pengeinstitutters kundekendskabsprocedurer i henhold til en advokats klient, der betragtes som reel ejer af midlerne på en samlekliebankkonto. Såfremt et pengeinstitut ikke modtager identitetsoplysninger og kontroldokumenter rettidigt, kan det risikeres, at pengeinstituttet ikke overholder sine forpligtelser i medfør af hvidvaskloven. Det vurderes derfor, at der bør indføres en bestemmelse i hvidvaskloven, der nærmere præciserer advokaters ansvar i tilfælde af forsinket videregivelse af identitetsoplysninger til pengeinstituttet. En sådan bestemmelse vil kunne skabe retlig klarhed omkring advokaters forpligtelser og potentielle sanktioner ved manglende overholdelse af fristerne. Dette vil samtidig bidrage til en mere effektiv efterlevelse af hvidvasklovens forpligtelser og sikre, at pengeinstitutter rettidigt kan foretage de nødvendige kundekendskabsprocedurer. En regulering af advokaters ansvar kan også have en præventiv effekt ved at skabe incitament til etablering af effektive interne procedurer for håndtering og videregivelse af relevante oplysninger.

Den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven adresserer endvidere ikke, hvornår pengeinstitutter er forpligtet til at ajourføre de indhentede identitetsoplysninger og dertilhørende kontroldokumenter. Denne mangel på regulering giver anledning til uklarhed i praksis, navnlig i henhold til pengeinstitutternes forpligtelse til at opretholde et tilstrækkeligt og løbende kundekendskab i overensstemmelse med hvidvasklovens forpligtelser. Som følge af denne uklarhed vil det være hensigtsmæssigt, såfremt der i lovgivningen fastsættes et interval for ajourføring af disse oplysninger. Det bør i denne henseende tillægges betydning, at de oplysninger som skal indhentes i medfør af den foreslåede § 38 b i

hvidvaskloven, vurderes at være i overensstemmelse med oplysningerne som er angivet i de lempede kundekendskabsprocedurer i medfør af hvidvasklovens § 21. Ajourføringsintervallet vedrørende kunder, som er omfattet af lempede kundekendskabsprocedurer, er mindre hyppigt sammenlignet med de sædvanlige og skærpede kundekendskabsprocedurer. Dette forhold bør derfor inddrages i vurderingen af ajourføringsintervallet for så vidt angår klienter, som er reelle ejere af midler indestående på en advokats samlekliebankkonto.

Derudover synes den foreslåede bestemmelse at mangle en retlig angivelse af opbevaringsfristen for de oplysninger, som pengeinstitutter indhenter som led i, at der gennemføres kundekendskabsprocedurer på en advokats klienter. Det fremgår desuden ikke, hvornår og hvordan sådanne oplysninger skal slettes, eller hvorvidt der skal gælde særlige frister for sletning af sådanne oplysninger. Eftersom den foreslåede § 38 b ikke indeholder bestemmelser om opbevaring og sletning af disse oplysninger, må retsgrundlaget for opbevaringsperioden søges i hvidvasklovens § 30, stk. 1. Denne bestemmelse fastslår, at pengeinstitutter er forpligtet til at opbevare oplysninger som er indhentet som led i kundekendskabsprocedurer, herunder identitetsoplysninger og dertilhørende kontroldokumenter. I medfør af hvidvasklovens § 30, stk. 2 skal disse oplysninger opbevares i minimum fem år efter forretningsforbindelsens ophør. Lovforslaget indeholder imidlertid ingen bestemmelser, som forpligter advokater til at orientere det kontoførende pengeinstitut om ophør af et klientforhold. Foruden en orientering fra advokaten, vil det være vanskeligt for et pengeinstitut at gennemskue, hvornår et klientforhold ophører, eftersom der er mange klienter som tilfører midler til en samlekliebankkonto. Som følge heraf vil pengeinstitutter ikke besidde tilstrækkelige oplysninger om et klientforhold til at fastslå, hvilket tidspunkt som opbevaringsperioden skal begynde at løbe fra. Dette kan således indebære en risiko for, at pengeinstitutterne enten har for kort eller lang opbevaringsperiode for så vidt angår de pågældende oplysninger på klienterne, hvilket vil være i strid med opbevaringspligten i hvidvasklovens § 30, stk. 2. Det vurderes dermed, at der er behov for yderligere regulering på dette område.

Kapitel 6

Nærværende kapitel vil indeholde en konklusion som vil besvare afhandlingens problemformulering. Nærværende afhandling har analyseret, hvordan samspillet er mellem pengeinstitutters forpligtelser, advokaters tavshedspligt og lovforslaget vedrørende samle klientbankkonto. Endvidere er der analyseret to hypotetiske cases med henblik på at illustrere bestemmelsens praktiske anvendelighed samt vurdere, i hvilket omfang den foreslåede regulering formår at imødegå de retlige og praktiske problemstillinger, der knytter sig til anvendelsen af samle klientbankkonti.

6.1. Konklusion

Indledningsvist kan konkluderes, at pengeinstitutter er underlagt en række omfattende forpligtelser i medfør af hvidvaskloven, hvilket udgør et væsentligt parameter i vurderingen af den praktiske anvendelighed af den foreslåede bestemmelse. En af de centrale forpligtelser følger af hvidvasklovens § 11, hvorefter pengeinstitutter er forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer på sine kunder. I denne sammenhæng har nærværende afhandling undersøgt, hvorvidt denne forpligtelse ligeledes omfatter advokaters klienter. Det kan herefter konkluderes, at en klient betragtes som reel ejer af midlerne på en samle klientbankkonto, hvorfor pengeinstitutter er forpligtet til at gennemføre kundekendskabsprocedurer på advokaters klienter på samme vis, som det er tilfældet med øvrige reelle ejere.

Det kan yderligere konkluderes, at advokaters tavshedspligt udgør en væsentlig retlig begrænsning for videregivelsen af oplysninger vedrørende klientforhold. Uagtet der findes visse undtagelser til tavshedspligten i straffelovens § 152 e, vurderes videregivelse af identitetsoplysninger om en klient som udgangspunkt ikke at være omfattet af disse undtagelser. Det konkluderes derfor, at tavshedspligten udgør en retlig barriere for pengeinstitutters opfyldelse af deres forpligtelser i relation til kundekendskabsprocedurer vedrørende advokaters klienter, der har midler stående på en samle klientbankkonto.

Den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven etablerer imidlertid en lovhjemmel, der pålægger advokater at videregive identitetsoplysninger om klienter, der har midler stående på en samle klientbankkonto, til det kontoførende pengeinstitut. Bestemmelsen indfører således en undtagelse til advokaters tavshedspligt.

På baggrund af de to hypotetiske cases kan det konkluderes, at den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven ikke i tilstrækkelig grad adresserer alle problemstillinger, der knytter sig til anvendelsen af samlekliebankkonti. På baggrund af case 1 kan det konkluderes, at advokater ikke har mulighed for at videregive yderligere oplysninger til det kontoførende pengeinstitut end de oplysninger, der fremgår udtrykkeligt af den foreslåede bestemmelse. Dette medfører en retlig barriere, og pengeinstitutter har dermed ikke mulighed for at efterleve sine forpligtelser, når en klient er omfattet af skærpede krav i medfør af hvidvaskloven. På baggrund af case 2 kan det konkluderes, at det kan være problematisk, hvis en advokat ikke videregiver klienters identitetsoplysninger uden ugrundet ophold, idet pengeinstitutter er pålagt en forpligtelse til at screene sine kunder og disses transaktioner hurtigst muligt.

Som følge af de ovenstående betragtninger, er der foretaget en række retspolitiske overvejelser med henblik på at identificere de fortsat eksisterende udfordringer inden for området samt fremføre forslag til løsninger, der kan danne grundlag for en mere effektiv regulering. På baggrund af case 1 vurderes der at være behov for yderligere regulering som adresserer, hvordan pengeinstitutter kan efterleve forpligtelsen til at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer på advokaters klienter. Case 2 belyser endvidere, at der er behov for yderligere regulering, der præciserer advokaters ansvar i tilfælde af en forsinket videregivelse af identitetsoplysninger til det kontoførende pengeinstitut. En bestemmelse som adresserer dette ansvar, vurderes at kunne medføre retlig klarhed omkring advokaters forpligtelser og potentielle sanktioner ved manglende overholdelse af fristerne. Det kan desuden konkluderes, at den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven ikke adresserer, hvornår pengeinstitutter er forpligtet til at ajourføre de indhentede identitetsoplysninger. Slutteligt konkluderes det ud fra de retspolitiske overvejelser, at den foreslåede bestemmelse mangler at adressere, hvor længe pengeinstitutter skal opbevare klienters identitetsoplysninger. Det vurderes i denne henseende at være vanskeligt for pengeinstitutter at gennemskue, hvornår et kundeforhold ophører, hvorfor det kan være vanskeligt at anvende opbevaringsfristerne som allerede fremgår af hvidvaskloven.

Afslutningsvis kan det konkluderes, at der foreligger et behov for yderligere regulering af området vedrørende samlekliebankkonti som følge af, at den foreslåede § 38 b i hvidvaskloven ikke løser alle de juridiske udfordringer på området, og pengeinstitutter vil dermed fortsat være afskåret fra at efterleve sine forpligtelser i medfør af hvidvaskloven.

Litteraturliste

Love og bekendtgørelser

- Lovbekendtgørelse 2024-06-21 nr. 807: Hvidvaskloven.
- Lovbekendtgørelse 2024-11-05 nr. 1145: Straffeloven.
- Lovbekendtgørelse 2024-11-05 nr. 1160: Retsplejeloven.

EU direktiver

- Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/849 af 20. maj 2015 (4. hvidvaskdirektiv)
- Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/843 af 30. maj 2018 (5. hvidvaskdirektiv)

Lovbemærkninger

- Lovforslag nr. L 41 fremsat d. 13. oktober 2016
- Lovforslag nr. L 184 fremsat d. 14. marts 2018
- lovforslag nr. L 204 fremsat d. 13. marts 2019
- Lovforslag nr. L 58 fremsat d. 13. november 2019
- Lovforslag nr. L 12 fremsat d. 8. oktober 2020
- Lovforslag nr. L 70 fremsat d. 5. november 2024
- Lovforslag nr. L 193 fremsat d. 9. april 2025

Konventioner

- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)

Vejledninger

- Finanstilsynets vejledning om lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven), november 2020:
<https://www.finanstilsynet.dk/Media/638544765846285476/Hvidvaskvejledning%20November%202020.pdf>

Juridisk litteratur

- Munk-Hansen, Carsten (2022): Retsvidenskabsteori, 3. udgave. Djøf forslag.

Rapporter

- Hvidvasksekretariatet (2022): Den nationale risikovurdering af hvidvask:
<https://hvidvask.dk/-/media/mediefiler/hvidvask/hvidvask-da/dokumenter/udgivelser/risikovurdering/risikovurderingwebtilgængeligv101.pdf>

Hjemmesider

- Høringsportalen: Udkast til forslag til lov om ændring lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven):
<https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/357d4657-71c4-4a4b-98b9-90a7f5655b3b/Udkast%20til%20lovforslag.pdf> – publiceringsdato d. 9. september 2024.

Bilag

Følgende er dokumentation for antal anslag:

The image shows a software dialog box titled "Ordoptælling". Inside, under the heading "Statistik:", there is a list of statistics. A blue rectangular box highlights the statistics list. At the bottom left, there is a checkbox labeled "Medtag fodnoter og slutnoter". At the bottom right, there is a button labeled "Luk".

Statistik:	
Sider	58
Ord	17.629
Tegn (uden mellemrum)	114.483
Tegn (med mellemrum)	132.004
Afsnit	220
Linjer	1.634

☐ Medtag fodnoter og slutnoter

Luk